

Konsultacje publiczne Wieloletniego programu współpracy rozwojowej na lata 2021-2030. „Solidarność dla rozwoju”

Ogłoszenie o konsultacjach zostało opublikowane na stronie gov.pl/polskapomoc i [BIP gov.pl/dyplomacja](http://BIP.gov.pl/dyplomacja), Twitterze @polskapomoc, @MSZ_RP i przesłane mailem do organizacji pozarządowych oraz instytucji publicznych 21.10.2020 r. z terminem zgłaszania uwag do 29.10.2020 r. Uwagi w terminie przesłało 12 podmiotów chronologicznie - Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, WWF Polska, Główny Urząd Statystyczny, Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej, Grupa Zagranica, Polskie Centrum Pomocy Międzynarodowej, Związek Ochotniczych Straży Pożarnych RP, Instytut Polityk Publicznych, Fundacja EkoRozwoju, Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa Centrum Frankofonii Instytucjonalnej oraz Stowarzyszenia Leczymy z Misją.

L.p.	Jednostka redakcyjna, do której odnosi się uwaga	Treść uwagi	Propozycja zapisu	Zgłoszone przez	Stanowisko MSZ
1.	Uwaga ogólna	W dokumencie brakuje bezpośrednich odniesień do pomocy rozwojowej w obszarze transformacji sektora transportu w kierunku ograniczenie emisji. Czysty transport wspiera realizację praktycznie wszystkich SDG i powinno to znaleźć odzwierciedlenie w naszych priorytetach (wprost). Szczególnie, że w 2019 r. Polska przekazała prawie 15 mln zł na wsparcie krajów rozwijających się w obszarze zeroemisyjnego transportu (rozwój elektromobilności).		Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga odrzucona
2.	Wstęp, zdanie: Odpowiedzią na ten stan jest dążenie do zrównoważonego o rozwoju – budowanie świata, w którym dostęp do dóbr,	Podano błędną definicję zrównoważonego rozwoju	Jedna z poprawnych definicji: „zrównoważony rozwój to taki rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia mogą być zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie”	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga częściowo uwzględniona

	zasobów, szans i korzyści oraz dostęp do wiedzy, ma coraz więcej osób				
3.	Wstęp	Nowy program jest oparty na wnioskach, które wyciągnęliśmy z dotychczasowych działań. Z jednej strony oznacza więc kontynuację w obszarach, w których pozytywne efekty są już widoczne, z drugiej, obejmuje konieczne zmiany wynikające z ewaluacji poprzednich programów.	Proponuję podać wnioski z dotychczasowych działań, inaczej stwierdzenie jest pustosłowiem.	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga odrzucona Uwaga IOŚ jest niemerytoryczna, nacechowana emocjonalnie i jako taka nie zasługuje na uwzględnienie ani na polemikę.
4.	Wstęp	Nowy program współpracy rozwojowej potwierdza przywiązanie społeczeństwa do idei solidarności międzynarodowej i poczucia współodpowiedzialności za losy ludzkości oraz przeciwstawiania się rozwojowi ideologii o charakterze totalitarystycznym.	Totalitarnym zamiast totalitarystycznym	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga odrzucona Oba zwroty są poprawne.
5.	1. WIZJA, CELE WSPÓŁPRACY ROZWOJOWEJ	Polska poprzez współpracę rozwojową chce przyczynić się do budowy bardziej zrównoważonego świata dla obecnych i przyszłych pokoleń.	Usunąć „bardziej”. Z zasady jest równowaga, albo nie ma – słowo „równowaga” nie ma pośrednich form.	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga odrzucona Semantyczne rozważania IOŚ wpisują się w jeden z klasycznych paradoksów megarejskich, tzw. paradoks tysego: czy

					osoba która ma na głowie jeden włos jest tysa? Oto jest pytanie. Równowaga idealna jako taka nigdy nie zostanie osiągnięta. Celem naszych działań jest zwiększanie jej stopnia (innymi słowy: zmniejszanie nierównowagi = budowa bardziej zrównoważonego świata).
6.	2.1	Działania te obejmują wspieranie krajów trzecich w ich staraniach o zapewnienie ochrony i zrównoważonego wykorzystania różnorodności biologicznej	Nie ma czegoś takiego jak „zrównoważone wykorzystanie różnorodności biologicznej”. Propozycja: Działania te obejmują wspieranie krajów trzecich w ich staraniach zapewnienia ochrony różnorodności biologicznej	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga odrzucona Teza IOŚ jest niezgodna z prawdą.
7.	2.1	Brak odniesienia do Europejskiego Zielonego Ładu		Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga odrzucona Europejski Zielony Ład jest to dokument, który dotyczy w głównej mierze działań na rzecz zrównoważonej gospodarki UE, a nie polityki rozwojowej.

					Stosowane w projekcie Programu sformułowanie „spójność z działaniami UE” wyczerpuje również ten wątek.
8.	2.1.	Brak odniesienia się do pozostałych deklaracji COP24 – przede wszystkim do Deklaracji Driving Change Together w zakresie elektromobilności	Do decyzji autorów dokumentu	Institut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga odrzucona Ze względu na zbyt szczegółowy charakter.
9.	3.2.2.5	Brak odniesień do obecnych w SDG 11 elementów dotyczących transportu publicznego i zrównoważonego transportu	Będziemy dążyć do zaangażowania się w planowanie rozwoju miast, w tym niskoemisyjnej infrastruktury transportowej i rozwoju nisko i zero-emisyjnego transportu publicznego.	Institut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga uwzględniona
10.	3.2.4	Ważny będzie dla nas rozwój zdolności planowania i realizacji polityk zrównoważonego rozwoju, w tym poprzez włączenie aspektów środowiskowych w politykę społeczną i ekonomiczną, tak aby zaspokajanie potrzeb społecznych i dążenie do zrównoważonego wzrostu gospodarczego odbywały się z troską o klimat i środowisko naturalne.	Wzrost zamienić na rozwój	Institut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga odrzucona Wzrost jest miernikiem rozwoju

11.	3.2.4.1	Wszyscy ludzie powinni mieć dostęp do czystej wody. Światowe zasoby są obecnie wystarczające, ale nieodpowiednie nimi gospodarowanie prowadzi do wielu zagrożeń.	Podkreślone stwierdzenie może i jest prawdziwe w statystyce globalnej, ale nieprawdziwe lokalnie. Zasoby wody, ze względu na ograniczenia możliwości transportu powinny być rozpatrywane w kontekście lokalnym, a w wielu miejscach jest brak wody. Proponuję usunąć ten fragment.	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>W brzmieniu:</p> <p>Światowe zasoby są obecnie wystarczające, natomiast wyzwanie stanowi sprawiedliwa ich dystrybucja. Nieodpowiednie gospodarowanie tymi zasobami i braki na poziomie lokalnym prowadzą do wielu zagrożeń</p>
12.	3.2.4.1	Proponuję uwzględnić działania z zakresu zwiększania potencjału naturalnej retencji wód, które prowadzą do zmniejszenia efektu suszy, a za razem do zmniejszenia zagrożenia powodziowego.		Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>W brzmieniu:</p> <p>Będziemy również dążyć do zwiększenia potencjału naturalnej retencji wód, które prowadzą do zmniejszenia efektu suszy, a za razem do zmniejszenia zagrożenia powodziowego.</p>

13.	3.2.4.3	Dodać transfer technologii OZE z Polski		Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	<p>Uwaga uwzględniona</p> <p>w ostatnim zdaniu dodano:</p> <p>z uwzględnieniem transferu technologii OZE z Polski</p>
14.	6.2.3	W 2019 r. Ministerstwo Klimatu przekazało EBI i BŚ prawie 15 mln PLN na pomoc rozwojową w obszarze transportu. Należy podkreślać ten kierunek.	Do najważniejszych obszarów współpracy z wielostronnymi bankami rozwoju będą należeć m.in. inwestycje infrastrukturalne, a także inwestycje wspierające gospodarkę niskoemisyjną, promowanie doświadczeń transformacji ustrojowej, transformację sektora transportowego w kierunku ograniczenia emisji z transportu drogowego, ochronę środowiska, przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu i bezpieczeństwo energetyczne naszych partnerów.	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>W brzmieniu:</p> <p>Współpraca z bankami rozwoju daje Polsce możliwość mobilizowania ich finansowania długoterminowego, przede wszystkim na rzecz projektów infrastrukturalnych i środowiskowych, wspierających gospodarkę niskoemisyjną, promujących doświadczenia transformacji ustrojowej, transformację sektora transportowego,</p>

					przeciwdziałanie i adaptację do zmian klimatu oraz bezpieczeństwo energetyczne – niezbędne dla zrównoważonego rozwoju naszych partnerów.
15.	s. 3 – zdanie: Oceny tej nie zmienia globalna pandemia COVID-19, której społeczne i gospodarcze skutki są w innych krajach znacznie bardziej dotkliwe, niż w Polsce.	To zdanie jest przyczynkarskie i nieuzasadnione. Po pierwsze, trudno porównać na podstawie dziś dostępnych danych, czy jest prawdziwe. Po drugie, jesteśmy w trakcie pandemii, jest zbyt wcześnie na ewaluację skutków społecznych i gospodarczych.	Propozycja usunięcia tego fragmentu.	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga odrzucona Teza IOŚ jest nieprawdziwa, uwaga nie zasługuje na uwzględnienie.
16.	s. 3 – zdanie: Nierówności występują zarówno wewnątrz jak i między państwami, a także w	Co to znaczy, że nierówność występuje na poziomie indywidualnym. Z czym jest wtedy ta nierówność porównywana?	Nierówności występują zarówno wewnątrz jak i między państwami, mogą dotyczyć grup społecznych i jednostek znajdujących się w różnej sytuacji życiowej.	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga częściowo uwzględniona W brzmieniu: Nierówności występują zarówno wewnątrz jak i między państwami,

	wymiarze indywidualnym.				a także w wymiarze indywidualnym; mogą dotyczyć grup społecznych i jednostek znajdujących się w różnej sytuacji życiowej.
17.	s. 3 – zdanie: Generujące je przyczyny to skomplikowany układ politycznych, historycznych, ekonomicznych, społecznych, a także klimatycznych i środowiskowych współzależności.	Nieprawidłowe użycie słowa „klimatyczny”	Generujące je przyczyny to skomplikowany układ politycznych, historycznych, ekonomicznych, społecznych współzależności, a także uwarunkowań środowiskowych i zmian klimatu.	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga odrzucona Sformułowanie zgodne z intencją projektodawcy

18.	s. 4 – zdanie: Polska współpraca na rzecz zrównoważonego o rozwoju odzwierciedla wyznawane przez nas wartości, bazujące na idei sprawiedliwości i praworządności, demokratyzacji wzorców życia społecznego, solidaryzmu międzypokolenio wego oraz chrześcijańskich zasadach moralnych.	Dokument reprezentuje Polaków różnej wiary. Z Preambuły Konstytucji RP: "my, Naród Polski – wszyscy obywatele Rzeczypospolitej, zarówno wierzący w Boga będącego źródłem prawdy, sprawiedliwości, dobra i piękna, jak i nie podzielający tej wiary (...)".	Należy usunąć „chrześcijańskich zasadach moralnych”.	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga odrzucona Nie należy usuwać chrześcijańskich zasad moralnych. Wręcz przeciwnie – należy je stosować, są one bowiem zgodne z uniwersalnymi wartościami podlegającymi ochronie konstytucyjnej. Por. uwaga nr 83.
19.	s. 5 – zdanie: Będziemy między innymi wspierać budowanie zdolności instytucjonalnyc h i wzmocnienie kapitału ludzkiego oraz	To nie są „ich problemy”, bo w większości wynikają z imperialistycznej polityki Europy. Takie zdanie nie ma racji bytu w takim dokumencie.	Propozycja mniej europocentrycznego sformułowania.	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga odrzucona Uwaga nie jest merytoryczna, lecz nacechowana ideologicznie i emocjonalnie, a nadto sprzeczna z faktami (WPWR dotyczy

	<p>równomierne wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego tak, aby ich społeczeństwa znajdowały własne rozwiązania dla swoich problemów i w jak największym stopniu brały odpowiedzialność za swoją przyszłość, rozwój i dobrobyt.</p>				<p>polskiej współpracy rozwojowej, a Polska nie prowadzi polityki imperialistycznej) – jako taka nie zasługuje na uwzględnienie ani polemikę.</p>
20.	<p>s. 6 – zdanie: Większość tych wyzwań już dziś wymaga zdecydowanego działania społeczności międzynarodowej.</p>		<p>Powinno być: Wszystkie te wyzwania wymagają natychmiastowych i zdecydowanych działań społeczności międzynarodowej.</p>	<p>Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy</p>	<p>Uwaga odrzucona</p>

21.	s. 19 – zdanie: Zmiany klimatu, degradacja środowiska naturalnego oraz wymieranie gatunków i populacji generują szereg negatywnych skutków, znacząco ograniczających możliwości rozwoju i wzrostu gospodarczego państw i społeczeństw oraz zagrożających dobrostanowi jednostek.		Propozycja: Zmiany klimatu, degradacja środowiska naturalnego oraz zagrożenie różnorodności biologicznej są jednymi z największych wyzwań dla ludzkości, nie tylko ograniczającymi możliwości rozwoju i wzrostu gospodarczego państw i społeczeństw, ale i stwarzającymi niebezpieczeństwo braku możliwości normalnej egzystencji i zaspokojenia podstawowych praw, w tym: dostępu do zasobów naturalnych.	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga częściowo uwzględniona W brzmieniu: Zmiany klimatu, degradacja środowiska naturalnego oraz wymieranie gatunków i populacji generują szereg negatywnych skutków, znacząco ograniczających możliwości rozwoju i wzrostu gospodarczego państw i społeczeństw oraz zagrożających dobrostanowi jednostek. To jedne z największych wyzwań dla ludzkości, narażające wielu ludzi na niebezpieczeństwo braku możliwości normalnej
-----	--	--	--	--	--

					egzystencji i zaspokojenia podstawowych praw, w tym dostępu do zasobów naturalnych.
22.	s. 20 – propozycja uzupełnienia po zdaniu: W celu ochrony klimatu, w tym w zakresie ochrony środowiska, będziemy wspierać administrację publiczną w krajach partnerskich na wszystkich szczeblach, by była zdolna do zapewnienia skutecznego zarządzania środowiskiem, w tym egzekwowania	Pominięto kwestię polskiej polityki klimatycznej.	Polska, która również mierzy się potężnym wyzwaniem przeprowadzenia transformacji gospodarczo-społecznej w kierunku zrównoważonego rozwoju, może dzielić się swoimi doświadczeniami z innymi państwami.	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga uwzględniona

	przepisów dotyczących jego ochrony.				
23.	s. 20 – zdanie: Stąd nasze działania będą służyły poprawie zarządzania gospodarką wodną, zarówno w aspekcie zapewnienia dostępu do bezpiecznej wody do spożycia, racjonalnego wykorzystywania wody we wszystkich sektorach gospodarki, jak i dbania o		Propozycja: Stąd nasze działania będą służyły poprawie zarządzania gospodarką wodną, zarówno w aspekcie zapewnienia równego dostępu do bezpiecznej wody do spożycia, racjonalnego wykorzystywania wody we wszystkich sektorach gospodarki, jak i dbania o zachowanie czystych i naturalnych ekosystemów wodnych.	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga odrzucona Pierwotnym założeniem jest zapewnienie dostępu do wody w ogóle.

	zachowanie czystych i naturalnych ekosystemów wodnych.				
24.	3.2.2.5.	<p>Pominięto kwestię migracji ekonomicznej i klimatycznej do miast, która jest zjawiskiem postępującym. Do końca XXI wieku liczba osób ubiegających się o azyl w UE wzrośnie o 23 % [„Asylum applications respond to temperature fluctuations” Anouch Missirian, Wolfram Schlenker, Science, Vol. 358, 2017]. Zrównoważone miasta powinny być gotowe na przyjęcie migrantów, w tym odmiennej kulturowo ludności i w tym sensie być inkluzywne. Koniecznym jest podjęcie działań, które rozładują potencjalne napięcia, zapobiegną wykluczeniu oraz zapewnią bezpieczny i stabilny rozwój miast. Rozwiązaniem kwestii migracji nie są wyłącznie zaproponowane w pkt. 3.2.2.5. działania na rzecz zrównoważonego rozwoju wsi.</p>	<p>Propozycja: Do końca XXI wieku liczba osób ubiegających się o azyl w UE wzrośnie o 23 % [„Asylum applications respond to temperature fluctuations” Anouch Missirian, Wolfram Schlenker, Science, Vol. 358, 2017]. Zrównoważone miasta powinny być gotowe na przyjęcie migrantów, w tym ludności odmiennej kulturowo. Będziemy podejmowali działania, które rozładują potencjalne napięcia, zapobiegną wykluczeniu oraz zapewnią bezpieczny i stabilny rozwój ośrodków miejskich.</p>	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	<p>Uwaga odrzucona</p> <p>Promowanie „gotowości na przyjęcie imigrantów” zwiększa zainteresowanie migracją, także nielegalną i tym samym pogłębia problem – polityka ta jest niewłaściwa i przeciwnie skuteczna; należy przeciwdziałać źródłowym przyczynom migracji poprzez wspieranie zrównoważonego rozwoju w krajach będących jej źródłami.</p>

25.	3.2.2.6. fragment: czy motywowanej ekonomicznie migracji do miast (oraz do innych krajów, w tym państw UE), która przekłada się na zmniejszanie stabilności i obniżanie poziomu bezpieczeństwa.	Migracje nie tylko ekonomiczne, ale związane ze zmianami klimatu.	Propozycja : usunąć motywowanej ekonomicznie	Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy	Uwaga odrzucona Motywacja ekonomiczna jest bardzo ważnym czynnikiem, wartym odnotowania.
-----	---	--	---	--	--

26.	1. Wizja, cele współpracy rozwojowej – str. 7	<p>„[...] Chcemy wspierać środowisko naturalne poprzez aktywne włączenie się w inicjatywy na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym i środowiskowym, dążąc tym samym do neutralności klimatycznej w duchu sprawiedliwej transformacji, mając na uwadze zróżnicowane potrzeby i możliwości różnych państw. [...]”</p> <p>Stanowisko środowiska naukowego jest jednoznaczne – uniknięcie katastrofy klimatycznej możliwe jest tylko poprzez osiągnięcie globalnej neutralności klimatycznej, czyli równowagi pomiędzy emitowaniem oraz pochłanianiem gazów cieplarnianych, najpóźniej do 2050 roku, poprzez redukcję gazów cieplarnianych w takim zakresie, w którym wywołany nimi globalny przyrost temperatury nie przekroczy 1,5°C. Z tego powodu rekomendujemy uzupełnienie zapisu o datę graniczną 2050 r.</p> <p>Źródło: IPCC (2018). Specjalny Raport IPCC, 1,5 stopnia, https://ipcc.ch/report/sr15/</p>	<p>„[...] Chcemy wspierać środowisko naturalne poprzez aktywne włączenie się w inicjatywy na rzecz przeciwdziałania zmianom klimatycznym i środowiskowym, dążąc tym samym do neutralności klimatycznej najpóźniej do 2050 r. w duchu sprawiedliwej transformacji, mając na uwadze zróżnicowane potrzeby i możliwości różnych państw. [...]”</p>	WWF Polska	<p>Uwaga odrzucona</p> <p>WPWR nie jest dokumentem, w którym należy wyznaczać tego rodzaju terminy.</p>
27.	3.2.2.3. Przedsiębiorczość – str. 17	<p>„[...] Chcemy zapewnić wsparcie regionalnych i lokalnych strategii rozwojowych skierowanych na wzrost gospodarczy. [...]”</p> <p>Wzrost gospodarczy bardzo często przyczynia się do degradacji środowiska naturalnego, dlatego ważne jest podkreślenie, że powinien się on odbywać w sposób zrównoważony.</p>	<p>„[...] Chcemy zapewnić wsparcie regionalnych i lokalnych strategii rozwojowych skierowanych na zrównoważony wzrost gospodarczy. [...]”</p>	WWF Polska	<p>Uwaga uwzględniona</p>

28.	3.2.3. Zdrowie – str. 19	<p>„[...] Natomiast nadal pozostało wiele nierozwiązanych problemów, jak choćby zwalczanie chorób zakaźnych i ich rozprzestrzeniania. [...]”</p> <p>Około 60% wszystkich chorób zakaźnych u ludzi jest pochodzenia odzwierzęcego, podobnie jak 75% wszystkich nowo pojawiających się chorób zakaźnych. U podstaw pojawiania się tych chorób leżą nie zrównoważony system produkcji żywności, prowadzący m.in. do degradacji zasobów naturalnych, w tym wylesiania, a także nielegalny handel i konsumpcja dzikich zwierząt. Dlatego podejmowanie działań na rzecz zwalczania przyczyn pojawiania się nowych chorób odzwierzęcych poprzez ochronę zasobów naturalnych, w tym lasów, zwiększa naszą odporność jako ludzkości na nowo pojawiające się patogeny. Ochrona zasobów naturalnych, będąca jednym z priorytetów tematycznych niniejszego projektu Wieloletniego Programu Współpracy Rozwojowej, przyczynia się zatem do zwiększenia naszego bezpieczeństwa zdrowotnego, zmniejszając ryzyko pojawiania się i rozprzestrzeniania w przyszłości kolejnych chorób odzwierzęcych, powodujących epidemie/pandemie.</p> <p>Źródła: UNEP (2016). UNEP Frontiers 2016 Report. Emerging Issues of Environmental Concern, https://environmentlive.unep.org/media/docs/assessments/UNEP_Frontiers_2016_report_emerging_issues_of_environmental_concern.pdf WWF (2020). COVID-19: Urgent Call to Protect People and Nature,</p>	<p>„[...] Natomiast nadal pozostało wiele nierozwiązanych problemów, jak choćby zwalczanie chorób zakaźnych, ich przyczyn i rozprzestrzeniania. [...]”</p>	WWF Polska	Uwaga uwzględniona
-----	--------------------------	---	--	------------	---------------------------

		<p>https://www.wwf.pl/sites/default/files/inline-files/wwf_covid19_urgent_call_to_protect_people_and_nature_1.pdf</p> <p>Jones KE, Patel N, Levy M, et al. (2008). Global trends in emerging infectious diseases. <i>Nature</i> 2008; 451:990-94, https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/18288193/</p>			
--	--	--	--	--	--

29.	3.2.4. Klimat i zasoby naturalne – str. 19	<p>„[...] Zarówno dążenie do neutralności klimatycznej (działania zmierzające do zrównoważenia antropogenicznych emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych), jak i adaptacja do zmian klimatu (przystosowywanie instytucji i infrastruktury do zachodzących zmian) oraz wzmacnianie odporności społeczności na te zmiany wymagają wdrożenia na wszystkich szczeblach, w ścisłym związku z polityką rozwoju każdego kraju. [...]”</p> <p>Rekomendujemy uzupełnienie zapisu o datę graniczną osiągnięcia neutralności klimatycznej, tj. najpóźniej do 2050 r. Uniknięcie katastrofy klimatycznej możliwe jest tylko poprzez osiągnięcie globalnej neutralności klimatycznej, czyli równowagi pomiędzy emitowaniem oraz pochłanianiem gazów cieplarnianych. Cel ten musi zostać osiągnięty najpóźniej do 2050 roku, poprzez redukcję gazów cieplarnianych w takim zakresie, w którym wywołany nimi globalny przyrost temperatury nie przekroczy 1,5°C.</p> <p>Ponadto, adaptacja do zmiany klimatu to proces dostosowania do obecnych lub oczekiwanych warunków klimatycznych i ich skutków. Proces ten jest realizowany poprzez działania adaptacyjne o różnym charakterze i w różnej formie (np. może dotyczyć obszarów o charakterze naturalnym w oparciu o tzw. nature-based solutions). Dlatego rekomendujemy wykreślenie z definicji adaptacji do zmiany klimatu wyszczególnienia dotyczącego wyłącznie instytucji i infrastruktury.</p> <p>Źródła:</p>	<p>„[...] Zarówno dążenie do neutralności klimatycznej najpóźniej do 2050 r. (działania zmierzające do zrównoważenia antropogenicznych emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych), jak i adaptacja do zmian klimatu (przystosowywanie do zachodzących zmian) oraz wzmacnianie odporności społeczności na te zmiany wymagają wdrożenia na wszystkich szczeblach, w ścisłym związku z polityką rozwoju każdego kraju. [...]”</p>	WWF Polska	<p>Uwaga odrzucona</p> <p>Powody analogiczne do uwagi nr 26</p>
-----	--	---	---	------------	--

		<p>IPCC (2018). Specjalny Raport IPCC, 1,5 stopnia, https://ipcc.ch/report/sr15/</p> <p>IUCN (2016). Nature-based solutions to address climate change, https://www.iucn.org/content/nature-based-solutions-address-climate-change</p> <p>UNEP (2019). The Nature-Based Solutions for Climate Manifesto, https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/29705/190825NBSManifesto.pdf?sequence=1&isAllowed=y</p>			
--	--	---	--	--	--

30.	3.2.4.3. Odnawialne źródła energii – str. 21	„[...] Odnawialne, zrównoważone źródła energii mogą zwiększyć dostępność energii elektrycznej, ale też przyczynić się do osiągnięcia neutralności klimatycznej. [...]” Uzasadnienie jak w uwadze w pkt. 1 i 4.	„[...] Odnawialne, zrównoważone źródła energii mogą zwiększyć dostępność energii elektrycznej, ale też przyczynić się do osiągnięcia neutralności klimatycznej najpóźniej do 2050 r. [...]”	WWF Polska	Uwaga odrzucona Analogicznie do uwagi nr 26
31.	Pkt. 1. WIZJA, CELE WSPÓŁPRACY ROZWOJOWEJ, Str. 6	Wnioskujemy o zaznaczenie uzasadnienia zastosowanej kolejności Celów Zrównoważonego Rozwoju oraz – dla ujednolicenia z późniejszym zapisem - usunięcie myślników poprzedzających nazwy celów.	Poprzez te priorytety będziemy wdrażać w szczególności założenia następujących Celów Zrównoważonego Rozwoju: 16 Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje, 4 Dobra jakość edukacji, 8 Wzrost gospodarczy i godna praca, 10 Mniej nierówności, 3 Dobre zdrowie i jakość życia, 6 Czysta woda i warunki sanitarne, 11 Zrównoważone miasta i społeczności oraz 13 Działania w dziedzinie klimatu.	Główny Urząd Statystyczny	Uwaga częściowo uwzględniona w warstwie edycyjnej. Komentarz: Rozpoczęcie od 16CZR wynika z analizy dotychczasowej współpracy rozwojowej Polski – najwięcej działań dotyczyło tego zakresu. Pozostałe realizowane się z różnym natężeniem, a kolejność wynika z grupowania różnych CZR w obszary pod wspólnym hasłem.

32.	Pkt. 1. WIZJA, CELE WSPÓŁPRACY ROZWOJOWEJ, Str. 6	Wnioskujemy o zmianę w zdaniu: W odniesieniu do priorytetów geograficznych chcemy skoncentrować środki i działania na 10 partnerskich krajach priorytetowych, tak by nasze wsparcie odniosło jak największy efekt.	W odniesieniu do priorytetów geograficznych chcemy skoncentrować środki i działania na 10 priorytetowych krajach partnerskich, tak by nasze wsparcie odniosło jak największy efekt.	Główny Urząd Statystyczny	Uwaga uwzględniona
33.	Pkt. 2.1. Punkty odniesienia i ramy dokumentu, Str. 9	Wnioskujemy o wstawienie odwołania do linku, pod którym można znaleźć tekst Śląskiej Deklaracji, w zdaniu: Zgodnie ze Śląską Deklaracją Solidarnej i Sprawiedliwej Transformacji przyjętą przez światowych przywódców z inicjatywy polskiej prezydencji UNFCCC COP24 ...		Główny Urząd Statystyczny	Uwaga uwzględniona Link: https://cop24.gov.pl/pl/prezydencja/inicjatywy/deklaracja-just-transition/
34.	Pkt. 2.2.1. Efektywność i skuteczność współpracy rozwojowej Str. 11	Wnioskujemy o zmianę redakcji zdania: Wsparcie w monitorowaniu i ewaluacji współpracy rozwojowej może stanowić bogate doświadczenie polskiej statystyki publicznej.	Bogate doświadczenie polskiej statystyki publicznej może stanowić podstawę monitorowania i ewaluacji współpracy rozwojowej.	Główny Urząd Statystyczny	Uwaga częściowo uwzględniona w brzmieniu: Bogate doświadczenie polskiej statystyki publicznej może stanowić wsparcie monitorowania i ewaluacji współpracy rozwojowej.
35.	Pkt. 3. PRIORYTETY POLSKIEJ POMOCY Str. 13	Wnioskujemy o zmianę w zdaniu: Priorytety geograficzne i tematyczne Polskiej pomocy ustaliliśmy na podstawie oceny i ewaluacji dotychczasowych działań oraz konsultacji z partnerami strategicznymi.	Priorytety geograficzne i tematyczne Polskiej pomocy zostały ustalone na podstawie oceny i ewaluacji dotychczasowych działań oraz konsultacji z partnerami strategicznymi.	Główny Urząd Statystyczny	Uwaga uwzględniona

36.	Pkt. 3.1 Priorytety geograficzne Str. 14	Wnioskujemy o korektę zdania: - doświadczenia z dotychczasowych działań rozwojowych i humanitarnych danym kraju lub regionie.	doświadczenia z dotychczasowych działań rozwojowych i humanitarnych w danym kraju lub regionie	Główny Urząd Statystyczny	Uwaga uwzględniona
37.	Pkt. 3.2.2.5. Zrównoważone miasta Str. 18	Wnioskujemy o zmianę w zdaniu: Będziemy dążyć do zaangażowania się w planowanie rozwoju miast, w tym niskoemisyjnej infrastruktury transportowej, również poprzez ewentualne włączenie się w opracowywanie i wdrażanie systemów monitorowania ich rozwoju społeczno-gospodarczego	Będziemy dążyć do zaangażowania się w planowanie rozwoju miast, w tym niskoemisyjnej infrastruktury transportowej, również poprzez możliwe włączanie się w opracowywanie i wdrażanie systemów monitorowania ich rozwoju społeczno-gospodarczego.	Główny Urząd Statystyczny	Uwaga uwzględniona
38.	Pkt. 3.2.4.1. Czysta woda i warunki sanitarne Str. 20	Wnioskujemy o korektę zdania: Chcemy rozszerzyć współpracę międzynarodową i wesprzeć potencjał poszczególnych krajów w podejmowaniu działań i opracowaniu programów związanych ochroną ekosystemów wodnych i poprawą warunków sanitarnych.	Chcemy rozszerzyć współpracę międzynarodową i wesprzeć potencjał poszczególnych krajów w podejmowaniu działań i opracowaniu programów związanych z ochroną ekosystemów wodnych i poprawą warunków sanitarnych.	Główny Urząd Statystyczny	Uwaga uwzględniona
39.	Pkt. 3.2.5. Priorytety przekrojowe Polskiej pomocy Str. 21	Wnioskujemy o korektę zdania: Polska będzie wspierać kraje partnerskie w ich działaniach zmierzających do ograniczenia negatywnych skutków zmian klimatu i budowania ich zdolności adaptacyjnych do zmiany klimatu (w tym ograniczenia ryzyka klimatycznego i zmniejszenie podatności na zagrożenia).	Polska będzie wspierać kraje partnerskie w ich działaniach zmierzających do ograniczenia negatywnych skutków zmian klimatu i budowania ich zdolności adaptacyjnych do zmiany klimatu (w tym ograniczenia ryzyka klimatycznego i zmniejszenia podatności na zagrożenia).	Główny Urząd Statystyczny	Uwaga uwzględniona

40.	Pkt. 3.2.5. Priorytety przekrojowe Polskiej pomocy Str. 21	Wnioskujemy o przerehabilitowanie zdania: Dotyczy to zarówno współpracy dwustronnej i wielostronnej, tworzenia strategii współpracy rozwojowej dla krajów priorytetowych, planów operacyjnych, tworzenia nowych narzędzi, mechanizmów regulacyjnych i oceny działań.	Dotyczy to: współpracy dwustronnej i wielostronnej, tworzenia strategii współpracy rozwojowej dla krajów priorytetowych, planów operacyjnych oraz tworzenia nowych narzędzi, mechanizmów regulacyjnych i oceny działań.	Główny Urząd Statystyczny	Uwaga uwzględniona
41.	Pkt. 5. EDUKACJA GLOBALNA I WOLONTARIAT Str. 25	Wnioskujemy o wprowadzenie zmiany w zdaniu: Dużą wagę przykładamy do kreowania właściwych wzorców zachowań w wymiarze lokalnym, regionalnym i globalnym. Dla społeczeństw krajów partnerskich „właściwe wzorce zachowań” mogą nie być takie same jak dla społeczeństw krajów-dawców pomocy.	Dużą wagę przykładamy do kreowania uniwersalnych wzorców zachowań w wymiarze lokalnym, regionalnym i globalnym.	Główny Urząd Statystyczny	Uwaga odrzucona Wzorce mają powszechny (uniwersalny) charakter ze swej istoty, ważne jest natomiast aby były to wzorce dobre (właściwe), a nie niedobre (niewłaściwe)
42.	Pkt. 5. EDUKACJA GLOBALNA I WOLONTARIAT Str. 25	Wnioskujemy o doprecyzowanie o jakich odbiorców chodzi w zdaniu: Naszym celem jest zmiana negatywnych postaw i działań odbiorców, w tym postaw dyskryminujących oraz postawy bierności wobec działań na rzecz globalnych wyzwań.		Główny Urząd Statystyczny	Uwaga odrzucona: Edukacja globalna kierowana jest do różnorodnych odbiorców. Nikogo nie może pomijać. Jest zgodna z celem 4 CZR. Regularne badania opinii publicznej pokazują tendencje:

					obecnie są to osoby młode oraz grupa 50+
43.	Wstęp – str. 3	Określenie w trzecim akapicie Wstępu – „(...) globalny kryzys wartości (...)” jest bardzo ogólne, nacechowane emocjonalnie i bez wyjaśnienia niejasne (w odróżnieniu od konkretnych wzywań wymienionych dalej – zmian klimatu, wzywań demograficznych czy migracyjnych)	Proponujemy wykreślenie sformułowania o globalnym kryzysie wartości ze wskazanego akapitu.	Grupa Zagranica	Uwaga odrzucona
44.	Wstęp – str. 4	Biorąc pod uwagę obecność wielu wyznań i religii w Polsce np. prawosławie obecne od IX wieku w Polsce, judaizm od XIII, islam od XIV wieku trudno pomijać ich ogromnego wkładu w kulturę i sztukę Polski jak i jej wartości oraz gospodarkę z ww. powodu proponujemy zastąpić sformułowanie „Kościoł Katolicki” treścią: „Kościołów i związków wyznaniowych”, bo trudno nie docenić wkładu wszelkich niekatolickich wyznań nawet w obecnym czasie.	Proponowane nowe brzmienie akapitu: „(...) Nowy program współpracy rozwojowej potwierdza przywiązanie społeczeństwa do idei solidarności międzynarodowej i poczucia współodpowiedzialności za losy ludzkości oraz przeciwstawiania się rozwojowi ideologii o charakterze totalitarnym. Pamięć o wsparciu ze strony innych państw, organizacji międzynarodowych, a także Kościołów i związków wyznaniowych , jakiego Polacy doświadczyli w okresie reżimu komunistycznego, a następnie podczas transformacji ustrojowej i o wymiernych efektach tego wsparcia, to ważna siła napędowa Polskiej pomocy. Zrównoważony i bezpieczny świat w	Grupa Zagranica	Uwaga częściowo uwzględniona W brzmieniu: „(...) Nowy program współpracy rozwojowej potwierdza przywiązanie społeczeństwa do idei solidarności międzynarodowej i poczucia współodpowiedzialności za losy ludzkości oraz przeciwstawiania się rozwojowi ideologii o charakterze totalitarnym, a

			oczywisty sposób pozostaje w interesie Polski (...)”		<p>także przejawiających taki charakter form rządzenia i praktyk funkcjonowania społeczeństw. Pamięć o wsparciu ze strony innych państw, organizacji międzynarodowych, a także Kościoła Katolickiego, innych kościołów chrześcijańskich oraz innych związków wyznaniowych, jakiego Polacy doświadczyli w okresie reżimu komunistycznego, a następnie podczas transformacji ustrojowej i o wymiernych efektach tego wsparcia, to ważna siła napędowa Polskiej pomocy. (...)”</p>
45.	1. Wizja, cele współpracy rozwojowej – str. 6	„(...) Podejmując inicjatywy na rzecz zrównoważonego rozwoju i wzmocnienia stabilności w krajach partnerskich, wspieramy zarazem rozwój i bezpieczeństwo naszego państwa. Współpraca rozwojowa pozwala włączyć się w globalne wysiłki	Proponowane nowe brzmienie akapitu: „Podejmując inicjatywy na rzecz zrównoważonego rozwoju i	Grupa Zagranica	<p>Uwaga odrzucona</p> <p>Interes narodowy jest pojęciem szerszym i bardziej adekwatnym</p>

		<p>na rzecz redukcji ubóstwa i nierówności, promując przy tym interes narodowy (...)"</p> <p>Wspieranie rozwoju w interesie bezpieczeństwa państwowego jest zrozumiałe jednak nie jest to jednak tożsame z promowaniem interesu narodowego. Proponujemy przeformułowanie ostatniej części zdania.</p>	<p>wzmocnienia stabilności w krajach partnerskich, wspieramy zarazem rozwój i bezpieczeństwo naszego państwa. Współpraca rozwojowa pozwala włączyć się w globalne wysiłki na rzecz redukcji ubóstwa i nierówności, uwzględniając przy tym interes państwa."</p>		
46.	1. Wizja, cele współpracy rozwojowej – str. 7	<p>„(...) Zdajemy sobie sprawę, że realizacja postanowień Agendy 2030 wymaga ogromnych nakładów finansowych, znacznie przewyższających sumy jakie państwa i organizacje międzynarodowe mogą przeznaczyć na oficjalną pomoc rozwojową. Dlatego w perspektywie osiągnięcia globalnych celów do roku 2030, kluczowe będzie zaangażowanie sektora prywatnego. (...)”</p> <p>Uważamy, że istotnym czynnikiem sukcesu w realizacji postanowień Agendy 2030 jest zaangażowanie obywateli w tym sektora organizacji pozarządowych jako gwaranta zapewnienia na adekwatnym poziomie wartości społecznych w projektach angażujących sektor prywatny.</p>	<p>Zmiana treści akapitu na:</p> <p>„(...) Zdajemy sobie sprawę, że realizacja postanowień Agendy 2030 wymaga ogromnych nakładów finansowych, znacznie przewyższających sumy jakie państwa i organizacje międzynarodowe mogą przeznaczyć na oficjalną pomoc rozwojową. Dlatego w perspektywie osiągnięcia globalnych celów do roku 2030, kluczowe będzie zaangażowanie sektora prywatnego przy współpracy z organizacjami pozarządowymi i z zachowaniem standardów odpowiedzialności społecznej i środowiskowej (...)"</p>	Grupa Zagranica	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>Zdajemy sobie sprawę, że realizacja postanowień Agendy 2030 wymaga ogromnych nakładów finansowych, znacznie przewyższających sumy jakie państwa i organizacje międzynarodowe mogą przeznaczyć na oficjalną pomoc rozwojową. Dlatego w perspektywie osiągnięcia globalnych celów do roku 2030, kluczowe będzie zaangażowanie sektora prywatnego i</p>

					<p>organizacji pozarządowych, z zachowaniem standardów odpowiedzialności społecznej i środowiskowej</p>
47.	<p>1. Wizja, cele współpracy rozwojowej – str. 7</p>	<p>„(...) Zamierzamy zmobilizować polski biznes do włączenia się w budowę zrównoważonego rozwoju i dobrobytu na świecie. Zysk finansowy i wymierne efekty rozwojowe i środowiskowe mogą i powinny iść w parze (...)”</p> <p>Mamy wątpliwości do sformułowania „powinny” w powyższym akapicie. Nie każdą zmianę można wycenić, może nie generować zysków finansowych, może też przynosić straty finansowe a wpływać pozytywnie na rozwój społeczny/ekologiczny. Uważamy także, na bazie wieloletniego doświadczenia z ciągle raczkującej działalności polskiego biznesu w społeczną odpowiedzialność ten sektor będzie miał ogromną trudność w łączeniu zysku finansowego z efektami rozwojowymi i środowiskowymi – aby zapewnić</p>	<p>Zmiana treści akapitu na:</p> <p>„ (...) Zamierzamy zmobilizować polski biznes do włączenia się w budowę zrównoważonego rozwoju i dobrobytu na świecie. Zysk finansowy i wymierne efekty rozwojowe i środowiskowe mogą iść w parze. Kluczową kwestią jest włączenie organizacji pozarządowych do współpracy z sektorem biznesu celem zwiększenia trwałości działań jak również ich transparentności dla dobra lokalnych społeczności. Udział organizacji pozarządowych będzie gwarantem społecznej odpowiedzialności zaangażowanego biznesu.”</p>	Grupa Zagranica	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>W brzmieniu:</p> <p>Zamierzamy zmobilizować polski biznes do włączenia się w budowę zrównoważonego rozwoju i dobrobytu na świecie. Zysk finansowy i wymierne efekty rozwojowe i środowiskowe mogą, a często nawet powinny iść w parze. Istotną kwestią jest włączenie organizacji</p>

		połączenie tych celów nieodzowny jest udział polskich organizacji pozarządowych.			pozarządowych do współpracy z sektorem biznesu celem zwiększenia trwałości działań, jak również ich transparentności dla dobra lokalnych społeczności.
48.	1. Wizja, cele współpracy rozwojowej – str. 8	<p>Zdanie: „(...) Każdy człowiek powinien uwierzyć, że może i potrafi zmieniać świat! (...)”</p> <p>Sformułowanie kolokwialne, frazes; celem działań w zakresie współpracy rozwojowej jest raczej zmiana postaw, zrozumienie zależności globalnych, to jest w tym akapicie dobrze ujęte wcześniej więc po prostu sugerujemy skreślenie tego zdania.</p>	Proponujemy usunięcie wskazanego zdania.	Grupa Zagranica	<p>Uwaga odrzucona:</p> <p>Formuła tej części dopuszcza stwierdzenia w takiej formie. Jednocześnie zależy nam na zwróceniu uwagi na indywidualne zachowania i podejście do globalnych zależności współczesnego świata.</p>

49.	2.1. Punkty odniesienia i ramy dokumentu – str. 10	<p>Postulujemy uzupełnienie akapitu dot. członkostwa Polski w DAC OECD o bezpośrednie odwołanie do rekomendacji z Przeglądu Partnerskiego polskiego systemu współpracy rozwojowej przeprowadzonego przez DAC OECD w 2017 roku zawierającego min. rekomendacje dot.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uspołnienia ODA z Rekomendacjami Komitetu Pomocy Rozwojowej (DAC) dotyczącymi niewiązania pomocy dla krajów najmniej rozwiniętych; • zapewnienia zgodności polityki udzielania stypendiów z zasadami efektywności współpracy rozwojowej, celami Ustawy o współpracy rozwojowej, programu wieloletniego i Agendy 2030; • wsparcia potencjału polskich organizacji pozarządowych; • wzmocnienia Rady Programowej Współpracy Rozwojowej. 	<p>Proponowane nowe brzmienie akapitu:</p> <p>„(...) Od października 2013 roku Polska jest członkiem Komitetu Pomocy Rozwojowej Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (...) Jako państwo członkowskie dążymy do realizacji wytycznych, przyjętych przez Komitet i stosujemy się do rekomendacji zawartych w raporcie z Przeglądu Partnerskiego polskiego systemu współpracy rozwojowej przeprowadzonego przez DAC OECD w 2017 roku (...)”</p>	Grupa Zagranica	<p>Uwaga odrzucona:</p> <p>Zadanie jest zawężające. Raport nie stanowi wyłącznych rekomendacji DAC OECD dla polskiej współpracy rozwojowej.</p>
-----	--	--	---	-----------------	--

50.	3.1. Priorytety geograficzne – str. 14 (kryteria)	<p>W omawianym projekcie Programu udzielanie pomocy przez polski rząd w dużej mierze uzależnione jest od kwestii bezpieczeństwa, co przekłada się na blokadę funduszy. Chcemy zaznaczyć, że jednym z podstawowych założeń pomocy humanitarnej jest dostarczanie jej na obszarach objętych konfliktami, gdzie potrzeby ludności są największe i wymagają szybkiej reakcji. W marcu 2018 roku na forum Rady Bezpieczeństwa ONZ przedstawiciele Polski podkreślali, jak ważna jest ochrona cywilów w konfliktach zbrojnych i zadbanie o ich podstawowe potrzeby, takie jak np. dostęp do żywności. Postulujemy, by stanowisko to znalazło odzwierciedlenie w Programie Współpracy Rozwojowej i by kwestie bezpieczeństwa, a także stałej obecności dyplomatycznej lub konsularnej w danym kraju przestały być warunkiem udzielania pomocy.</p> <p>Chcemy również nadmienić, że środki przeznaczone z Polski do budżetu agencji takich jak ECHO czy OCHA są wykorzystywane na pomoc w krajach objętych konfliktami.</p> <p>W związku z tym apelujemy, by polska pomoc, zarówno wielostronna jak i dwustronna, docierała do najbardziej potrzebujących osób, dotkniętych działaniami zbrojnymi. Pomaganie bezpośrednio w strefie największego kryzysu pozwoli również stopniowo zmniejszać ruchy migracyjne i zapobiegać dalszym eskalacjom kryzysów.</p>	<p>Wykreślenie z listy kryteriów wyboru krajów priorytetowych podpunktów:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „(...) stałą obecność dyplomatyczną lub konsularną w danym kraju (...)”, - „(...) bezpieczeństwo personelu zaangażowanego w świadczenie pomocy (...)”, 	Grupa Zagranica	<p>Uwaga odrzucona:</p> <p>Stąa obecność dyplomatyczna lub konsularna jest kluczowa dla wzmocnienia potencjału <i>Polskiej pomocy</i>. Wybór krajów priorytetowych nie będzie oznaczał całkowitej rezygnacji ze współpracy rozwojowej w innych krajach.</p>
-----	---	--	---	-----------------	--

51.	3.1. Priorytety geograficzne – str. 14	Postulujemy doprecyzowanie trybu w jakim Minister Spraw Zagranicznych będzie mógł dokonywać tych zmian. Wskazywaliśmy niedobłą praktykę w tym względzie przy okazji modyfikacji planu rocznego współpracy rozwojowej w roku 2018, kiedy to zmiana zakresu geograficznego odbyła się bez konsultacji z organizacjami, które dotychczas realizowały projekty w danych krajach.	Zmiana treści akapitu na: „(...) Wyjątkowo, w razie zaistnienia szczególnych, nieprzewidzianych okoliczności Minister Spraw Zagranicznych będzie mógł dokonywać zmian, po przeprowadzeniu konsultacji z partnerami społecznymi , na liście krajów priorytetowych (poprzez modyfikację, zawężenie lub rozszerzenie tej listy) i również w innych wypadkach, jeżeli taka zmiana będzie uzasadniona realizacją celów polityki zagranicznej RP (...)”	Grupa Zagranica	Uwaga uwzględniona
52.	3.2.2.1. Edukacja – str. 16	„(...) Obok inicjatyw na rzecz wysokiej jakości edukacji w krajach rozwijających się będziemy dążyć do wzmocnienia obecności edukacji globalnej w Polsce na wszystkich szczeblach edukacji formalnej (zgodnie z SDG 4.7). (...)” Brakuje w akapicie o edukacji globalnej informacji o wspieraniu także edukacji pozaformalnej (chodzi m.in. o organizacje pozarządowe pracujące w tym obszarze, nauczycieli i zajęcia dodatkowe itp.).	Zmiana treści akapitu na: „(...) Obok inicjatyw na rzecz wysokiej jakości edukacji w krajach rozwijających się będziemy dążyć do wzmocnienia obecności edukacji globalnej w Polsce na wszystkich szczeblach edukacji formalnej oraz w edukacji pozaformalnej, (zgodnie z SDG 4.7). (...)”	Grupa Zagranica	Uwaga częściowo uwzględniona W brzmieniu: Obok inicjatyw na rzecz wysokiej jakości edukacji w krajach rozwijających się będziemy dążyć do wzmocnienia obecności edukacji globalnej w Polsce na wszystkich szczeblach edukacji formalnej, oraz w edukacji

					pozaformalnej. (zgodnie z SDG 4.7).
53.	4. Pomoc humanitarna – str. 23	Proponujemy, aby w definicji pomocy humanitarnej dodać zapis stwierdzający, że są to działania mające na celu ratowanie i ochronę życia.	<p>Uzupełnienie o wskazany zapis pierwszego akapitu:</p> <p>„(...) Pomoc humanitarna polega w szczególności na zapewnieniu wsparcia, opieki i ochrony ludności, poszkodowanej w wyniku konfliktów zbrojnych, klęsk żywiołowych lub innych kryzysów humanitarnych spowodowanych przez czynniki naturalne lub człowieka. Są to działania mające na celu przede wszystkim ratowanie i ochronę życia. (...)”</p>	Grupa Zagranica	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>W brzmieniu:</p> <p>„(...) Są to działania mające na celu przede wszystkim ratowanie i ochronę zdrowia i życia”.</p>

54.	5. Edukacja globalna i wolontariat – str. 25	<p>Akapit:</p> <p>„(...) Dużą wagę przykładamy do kreowania właściwych wzorców zachowań w wymiarze lokalnym, regionalnym i globalnym. Naszym celem jest zmiana negatywnych postaw i działań odbiorców w tym postaw dyskryminujących oraz postawy bierności wobec działań na rzecz globalnych wyzwań. Szczególny nacisk zostanie położony na redukcję stereotypów na temat krajów Południa i zapewnienie, aby nie były one reprodukowane poprzez działania w zakresie edukacji globalnej. (...)”</p> <p>W dokumencie użyte jest ogólne stwierdzenie „właściwe wzorce zachowań” – proponujemy ich doprecyzowanie. W zakresie postaw pomocna może być rozszerzona wersja powyższej definicji: https://fed.org.pl/definicja-edukacji-globalnej, gdzie wskazane zostały postawy, które kształtuje edukacja globalna: odpowiedzialności, szacunku, uczciwości, empatii, otwartości, osobistego zaangażowania, gotowości do ustawicznego uczenia się.</p>	<p>Proponujemy nowe brzmienie wskazanego akapitu:</p> <p>„(...) Dużą wagę przykładamy do kreowania właściwych wzorców zachowań w wymiarze lokalnym, regionalnym i globalnym - odpowiedzialności, szacunku, uczciwości, empatii, otwartości, osobistego zaangażowania, gotowości do ustawicznego uczenia się. Naszym celem jest zmiana negatywnych postaw i działań odbiorców w tym postaw dyskryminujących oraz postawy bierności wobec działań na rzecz globalnych wyzwań. Szczególny nacisk zostanie położony na redukcję stereotypów na temat krajów Południa i zapewnienie, aby nie były one reprodukowane poprzez działania w zakresie edukacji globalnej. (...)”</p>	Grupa Zagranica	Uwaga uwzględniona
-----	--	--	---	-----------------	---------------------------

55.	5. Edukacja globalna i wolontariat – str. 25	<p>„(...) Realizując powyższy cel instytucje państwowe będą współpracowały na zasadzie partnerstwa z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za działania edukacyjne w kraju, w tym ze środowiskiem nauczycielskim i akademickim oraz organizacjami pozarządowymi specjalizującymi się w kształceniu obywatelskim i wychowaniu, które rozszerza zakres pojmowania świata przez uświadamianie istnienia zjawisk i współzależności globalnych. Z kolei w środowisku międzynarodowym będziemy współpracować z wyspecjalizowanymi organizacjami i ich agencjami, aby zaznaczyć globalny charakter działań Polski w procesie naprawy świata. Współpraca z mediami, również w internecie, pozwoli na powielanie dostarczanych wiadomości, a co za tym idzie – tworzenie bazy wiedzy do wykorzystania przez zainteresowanych (...)”</p> <p>W naszym odczuciu zaznaczony cel nie jest przedmiotem edukacji globalnej tylko działaniem promocyjnym.</p>	<p>Proponujemy nowe brzmienie wskazanego akapitu:</p> <p>„(...) Realizując powyższy cel instytucje państwowe będą współpracowały na zasadzie partnerstwa z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za działania edukacyjne w kraju, w tym ze środowiskiem nauczycielskim i akademickim oraz organizacjami pozarządowymi specjalizującymi się w kształceniu obywatelskim i wychowaniu, które rozszerza zakres pojmowania świata przez uświadamianie istnienia zjawisk i współzależności globalnych. Z kolei w środowisku międzynarodowym będziemy współpracować z wyspecjalizowanymi organizacjami i ich agencjami. Współpraca z mediami, również w internecie, pozwoli na powielanie dostarczanych wiadomości, a co za tym idzie – tworzenie bazy wiedzy do wykorzystania przez zainteresowanych (...)”</p>	Grupa Zagranica	<p>Uwaga odrzucona</p> <p>Wiedza o tym, że działania Polski mają znaczenie globalne jest jednym z kluczowych składników edukacji globalnej – jej nabycie przekłada się na większą świadomość wagi współpracy rozwojowej i pomocy humanitarnej, stąd element ten nie tylko nie powinien zostać wykreślony, ale stanowić jeden z centralnych elementów podejmowanych działań.</p>
-----	--	---	--	-----------------	--

56.	5. Edukacja globalna i wolontariat – str. 25-26	<p>Postulujemy o uzupełnienie tej części o deklarację dążenia do stworzenia dokumentu określającego strategiczne cele programu Wolontariatu z uwzględnieniem jego dwóch ścieżek: 1) wolontariatu skoncentrowanego na realizacji celów rozwojowych i będący integralną częścią programów rozwojowych, 2) wolontariatu skoncentrowanego na edukacji globalnej i będący elementem kształcenia liderów i liderek w tym zakresie.</p> <p>Ad. 1 - wolontariat „rozwojowy” W tej opcji, program wolontariatu służy przede wszystkim wsparciu realizacji programów współpracy rozwojowej, zgodnie z celami i rezultatami wyznaczonymi w WPWR. Jest to wolontariat ekspercki, nastawiony na rekrutację osób o wysokich kwalifikacjach, niezbędnych do realizacji projektu oraz których nie można znaleźć na miejscu. W tej opcji program wolontariatu powinien podlegać tym samym priorytetom geograficznym i tematycznym, co program współpracy rozwojowej oraz powinien dopuszczać współpracę przy projekcie realizowanym w ramach programu „Pomoc rozwojowa”. Długość pobytu powinna być podporządkowana realizacji projektu (tj. bez wymagań dotyczących minimalnej długości pobytu). W tej opcji, inicjatywa edukacyjna nie powinna być obowiązkowa.</p> <p>Ad. 2 - wolontariat „edukacyjny” Opcja druga powinna być pomyślana jako</p>	<p>Po akapicie: „(...) Będziemy dążyć do zwiększenia i wzmocnienia zaangażowania mieszkańców Polski w pomoc rozwojową, humanitarną i inne działania służące realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju. Zależy nam szczególnie na bezpośrednim włączeniu się Polaków w pomoc w krajach rozwijających się w ramach wolontariatu. Jest to działanie spójne z celami polskiej polityki rozwojowej. (...)”, postulujemy o dodanie nowego akapitu:</p> <p>„(...) Będziemy dążyć do stworzenia dokumentu określającego strategiczne cele programu Wolontariatu z uwzględnieniem jego dwóch wymiarów: 1) wolontariatu skoncentrowanego na realizacji celów rozwojowych i będącego integralną częścią programów rozwojowych, 2) wolontariatu skoncentrowanego na edukacji globalnej i będący elementem kształcenia liderów i liderek w tym zakresie. (...)”</p>	Grupa Zagranica	<p>Uwaga odrzucona:</p> <p>Na tym etapie nowej konceptualizacji programu zbyt daleko idący zapis. Czekamy na wyniki ewaluacji, które niekoniecznie muszą potwierdzać skuteczność określonego w tym zapisie kształtu wolontariatu.</p>
-----	---	---	--	-----------------	--

		<p>całościowy program edukacyjny, obejmujący przygotowanie w zakresie edukacji globalnej już na etapie szkolenia przedwyjazdowego, projekt w kraju globalnego Południa nastawiony na proces uczenia się wolontariusza/ki oraz obowiązkową inicjatywę edukacyjną, która ma być przygotowaniem dla uczestnika/czki do dalszego zaangażowania w tym obszarze. Działania powinny spełniać kryteria dobrej edukacji globalnej i być wspierane przez osobny budżet w ramach projektu. Celem programu powinno być kształcenie liderów i liderki edukacji globalnej. W tej opcji wyjazd powinien trwać min. 3 miesiące. Kwestia ograniczenia krajów i obszarów tematycznych do priorytetów pomocy rozwojowej nie jest tu kluczowa. W związku z czasem potrzebnym na realizację szkoleń, pobytu i inicjatywy edukacyjnej, powinna zostać rozważona możliwość projektów modułowych – obejmujących wyjazd w jednym roku i działania edukacyjne w drugim.</p>			
--	--	---	--	--	--

57.	5. Edukacja globalna i wolontariat – str. 25	<p>„(...) Będziemy dążyć do zwiększenia i wzmocnienia zaangażowania mieszkańców Polski w pomoc rozwojową, humanitarną i inne działania służące realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju. Zależy nam szczególnie na bezpośrednim włączeniu się Polaków w pomoc w krajach rozwijających się w ramach wolontariatu. Jest to działanie spójne z celami polskiej polityki rozwojowej (...)”</p> <p>Z doświadczeń organizacji członkowskich GZ wynika, że działania wolontariackie w krajach Południa są obarczone dużym ryzykiem podtrzymywania istniejących reprodukcji nierówności na świecie (z uwagi na jednostronny charakter wymiany) – proponujemy zapis o rozwijaniu wymiany dwustronnej. W sektorze humanitarnym ogromną grupę pracowników i pracowniczek stanowią osoby z krajów będących beneficjentami pomocy.</p>	<p>Propozycja zapisu:</p> <p>„(...) Będziemy dążyć do zwiększenia i wzmocnienia zaangażowania mieszkańców Polski w pomoc rozwojową, humanitarną i inne działania służące realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju. Zależy nam zarówno nie tylko na bezpośrednim włączeniu się Polaków w pomoc w krajach rozwijających się w ramach wolontariatu, ale także wymianie dwustronnej. Jest to działanie spójne z celami polskiej polityki rozwojowej (...)”</p>	Grupa Zagranica	<p>Uwaga częściowo uwzględniona.</p> <p>W brzmieniu:</p> <p>Będziemy dążyć do zwiększenia i wzmocnienia zaangażowania mieszkańców Polski w pomoc rozwojową, humanitarną i inne działania służące realizacji celów zrównoważonego rozwoju. Zależy nam szczególnie na bezpośrednim włączeniu się Polaków w pomoc w krajach rozwijających się w ramach wolontariatu, jesteśmy otwarci także na wymianę dwustronną lub wielostronną. Jest to działanie spójne z celami polskiej polityki rozwojowej.</p>
-----	--	--	---	-----------------	--

58.	6.1. Narzędzia - str. 27	<p>„(...) Kilkunastoletnie doświadczenie Polski w udzielaniu pomocy rozwojowej i humanitarnej wskazuje na zasadność rozważenia, czy nie należałoby utworzyć w polskim systemie wyspecjalizowanego podmiotu do wdrażania nowoczesnych narzędzi w obszarze współpracy międzynarodowej (...)”</p> <p>„(...) W ramach przeglądu dotychczasowej struktury wdrażania pomocy rozwojowej zostaną wypracowane rekomendacje zmian rozwiązań instytucjonalnych, z oceną korzyści kosztów proponowanych rozwiązań i ich wpływu na wielkość pomocy świadczonej przez Polskę (...)”</p> <p>Polska mimo swojego kilkunastoletniego doświadczenia jest jeszcze wciąż na etapie doskonalenia i scalania swojego systemu udzielania pomocy humanitarnej i rozwojowej, ma jednak unikalną szansę, aby wykorzystać doświadczenia pozostałych krajów UE, które udzielają jej od kilkadziesiąt lat. Polska powinna wykorzystać to doświadczenie oraz dokładnie zapoznać się z najbardziej charakterystycznymi systemami stosowanymi w innych krajach UE, po to, aby wybrać najlepszy model.</p> <p>Kluczowe jest aby w dyskusji dotyczącej zmian instytucjonalnych zapewniony został udział partnerów społecznych.</p>	<p>Propozycja zapisu:</p> <p>Propozycja nowego brzmienia obu akapitów:</p> <p>„(...) Kilkunastoletnie doświadczenie Polski w udzielaniu pomocy rozwojowej i humanitarnej oraz jej obecność w UE, której Państwa Członkowskie od kilkadziesiąt lat aktywnie udzielają tej pomocy, wskazuje na zasadność przeprowadzenia ekspertyzy oraz konsultacji społecznych w zakresie utworzenia w polskim systemie wyspecjalizowanego podmiotu do wdrażania nowoczesnych narzędzi w obszarze współpracy międzynarodowej (...)”</p> <p>„(...) W ramach przeglądu dotychczasowej struktury wdrażania pomocy rozwojowej zostaną wypracowane rekomendacje zmian rozwiązań instytucjonalnych, z oceną korzyści kosztów proponowanych rozwiązań i ich wpływu na wielkość pomocy świadczonej przez Polskę. Rekomendacje te będą konsultowane ze stroną społeczną (...)” .</p>	Grupa Zagranica	<p>Uwaga odrzucona</p> <p>Zapis zbyt szczegółowy; ewentualne decyzje w tym zakresie podejmowane będą w trybie zmian ustawowych, poprzedzonych analizami, konsultacjami i debatami</p>
-----	--------------------------	--	---	-----------------	--

59.	3.2.3.	Uwzględnienie rozwoju specjalistycznej opieki zdrowotnej wśród działań w zakresie ochrony zdrowia. Pandemia COVID-19 ukazała ogromny zakres potrzeb w zakresie wsparcia oddziałów intensywnej terapii, medycyny ratunkowej, kardiologii i innych dziedzin, w których Polska ma duże możliwości podzielenia się swoim doświadczeniem i osiągnięciami z krajami partnerskimi.	Działania Polskiej Pomocy obejmą także budowę i modernizację infrastruktury medycznej i sanitarnej, wsparcie rozwoju specjalistycznej opieki zdrowotnej, a także wsparcie funkcjonowania lokalnych ośrodków zdrowia.	PCPM	Uwaga uwzględniona
60.	3.2.3.	Dodanie wczesnego reagowania do wczesnego ostrzegania w zakresie ochrony zdrowia. Wczesne ostrzeganie nie jest skuteczne, gdy nie ma mechanizmów szybkiego reagowania, np. na epidemie.	Będziemy także tworzyć systemy wczesnego ostrzegania i reagowania oraz zarządzania ryzykiem w obszarze zdrowia.	PCPM	Uwaga częściowo uwzględniona W brzmieniu: Będziemy tworzyć systemy wczesnego ostrzegania oraz zarządzania ryzykiem w obszarze zdrowia.
61.	3.2.4.	Mitygacja zmian klimatu nie będzie efektywna bez zapobiegania klęskom żywiołowym napędzanych przez zmiany klimatyczne	Będziemy również wspierać projektowanie i wdrażanie polityk związanych z mitygacją zmian klimatu, w tym zapobieganiem klęskom żywiołowym, handlem emisjami oraz ich monitoringiem.	PCPM	Uwaga częściowo uwzględniona W brzmieniu: Będziemy również wspierać projektowanie i wdrażanie polityk związanych z mitygacją zmian klimatu, oraz

					zapobieganiem klęskom żywiołowym.
62.	4.	W mechanizmach pomocy humanitarnej powinny być uwzględnione i wspierane działania umożliwiające podjęcie szybkich działań w przypadkach kryzysów humanitarnych, migracyjnych lub klęsk żywiołowych.	W tym kontekście ogromne znaczenie ma inwestowanie w zapobieganie i eliminowanie podstawowych przyczyn powstawania zagrożeń, oraz mechanizmów szybkiej reakcji na kryzysy humanitarne i klęski żywiołowe.	PCPM	Uwaga uwzględniona
63.	6.2.1.1.	W zakresie rozwoju potencjału organizacji pozarządowych, ważne jest aby obejmowało to działania także z zakresu pomocy humanitarnej. Oby polskie organizacje mogły skutecznie realizować swoje działania i pozyskiwać finansowanie od międzynarodowych donorów muszą mieć wsparcie w rozwoju i utrzymaniu stałych misji zagranicznych. Bez takich misji, organizacje działające tylko z Polski, praktycznie nie mają szans aby pozyskać finansowanie ze źródeł międzynarodowych.	W ramach Wieloletniego programu współpracy rozwojowej na lata 2021-30 podjęte zostaną działania zmierzające do tworzenia warunków do rozwoju potencjału organizacji pozarządowych w obszarze współpracy rozwojowej i pomocy humanitarnej, w tym rozwoju ich misji zagranicznych.	PCPM	Uwaga odrzucona Zapis zbyt szczegółowy
64.	3.2.2.5	Uzupełnienie zapisu o ochronę cywilną.	Istotnym elementem będzie również ochrona cywilna i rozwój partycypacji społecznej w ochronie cywilnej, wspieranie rozwoju zdolności do reagowania na sytuacje kryzysowe oraz długofalowej adaptacji infrastruktury miejskiej do zachodzących zmian klimatu.	Związek Ochotniczych Straży Pożarnych RP	Uwaga uwzględniona:

65.	3.2.2.6	Uzupełnienie zapisu o zdolność do reagowanie na sytuacje kryzysowe tak jak w pkt. 3,2.2.5	Konieczne są także działania zmierzające do budowy stabilnych instytucji, placówek edukacyjnych i zwiększanie dostępu do służby zdrowia. Istotnym elementem będzie również wspomaganie rozwoju zdolności do reagowania na sytuacje kryzysowe.	Związek Ochotniczych Straży Pożarnych RP	<p>Uwaga częściowo uwzględniona:</p> <p>W brzmieniu: Również na obszarach wiejskich konieczne są działania zmierzające do budowy stabilnych instytucji, placówek edukacyjnych i zwiększanie dostępu do służby zdrowia – oraz wspomaganie rozwoju zdolności do reagowania na sytuacje kryzysowe.</p>
66.	1. Wizja, cele współpracy rozwojowej	Zmiana miejsca/rozwińcie zdania „Przekrojowo, będziemy działać też na rzecz równości płci i wzmocnienia pozycji społecznej kobiet.” Cały akapit na końcu którego znajdują się to zdanie tyczy się bezpieczeństwa miast oraz kwestii zmian klimatycznych. To zdanie nie pasuje do kontekstu przez co jego znaczenie zdaje się być umniejszone.	Zdanie to można umieścić w następnym akapicie jako drugie, gdyż utworzyłoby to płynną całość: [...] uwzględniła wiedzę i doświadczenie wszystkich swoich członków. Będziemy też działać przekrojowo na rzecz równości płci i wzmocnienia pozycji społecznej kobiet. Ewentualnie można umieścić to zdanie w nowym akapicie i rozwinąć wspomnianą kwestię równości płci.	Instytut Polityk Publicznych	<p>Uwaga częściowo uwzględniona:</p> <p>Nowe miejsce jest logicznie bardziej sensowne, przebudowano brzmienie zdania.</p>

67.	3.2.2.2. Godna praca	Uważam, iż w kontekście pracy ważny jest sprawiedliwy wybór kandydatów. Najlepszym rozwiązaniem pozbawionym stronniczości są konkursy. Umożliwiają wybór kandydata posiadającego najlepsze kwalifikacje na dane stanowisko. Dodatkowo przy dobrym ich przeprowadzeniu eliminują dyskryminację ze względu na płeć, niepełnosprawność, itd.	[...] odpowiedzialności za poszanowanie praw człowieka. Dążenie do zatrudniania w oparciu o konkursy pozwala wyłonić najbardziej kompetentnych kandydatów . Przy dobrym ich przeprowadzeniu eliminują nepotyzm oraz umożliwiają uniknięcie dyskryminacji ze względu na płeć, niepełnosprawność czy pochodzenie, a na pierwszym miejscu stawiają umiejętności.	Instytut Polityk Publicznych	Uwaga odrzucona: Tryb konkursowy jest właściwy w niektórych przypadkach zatrudniania w instytucjach publicznych. Nie należy narzucać takiego trybu podmiotom prywatnym. Stanowiłoby to bezprawną ingerencję w prawo do prywatności i prawo własności.
68.	3.2.2.3. Przedsiębiorczość	Dużą obawą w przypadku zakładania nowych biznesów są komplikacje prawne, mnogość przepisów i zasad. Dlatego ważnym aspektem jest pomoc prawna, która zachęciłaby w szczególności młode, niedoświadczone osoby do przekuwania swoich idei w rzeczywistość.	[...] gałęziach gospodarki i wytwarzającym dobra o wysokiej wartości dodanej. Możliwe będzie uzyskanie pomocy prawnej, która ułatwi zakładanie nowych firm. Jest to korzystne w szczególności dla młodych, niedoświadczonych osób, które chciałyby przekuć swoje wizje w rzeczywistość, a przerasta ich mnogość przepisów czy obostrzeń.	Instytut Polityk Publicznych	Uwaga odrzucona: Zbyt szczegółowe.

69.	3.2.4. Klimat i zasoby naturalne	Uważam, że w kwestii ochrony środowiska ważne jest też uświadamianie społeczeństwa i promowanie odpowiednich działań. Istotne są nie tylko odgórne działania skierowane do rządów, ale i aktywizacja obywateli.	[...] w tym handlem emisjami oraz ich monitoringiem. Będziemy też dążyć do aktywizacji społeczeństwa. Ważne jest, aby obywatele mieli świadomość, że sami również mogą prowadzić do zmiany na lepsze poprzez sumienną segregację śmieci czy ograniczenie emisji dwutlenku węgla poprzez wspólne podróże do pracy w przypadku dojazdów z aglomeracji dużych miast. Innym sposobem na rozwiązanie tego problemu jest budowa na obrzeżach miast stref park&ride. Promuje to hybrydowe dojazdy z udziałem komunikacji miejskiej, dzięki czemu unikamy sytuacji, gdzie na 5 miejsc w samochodzie tylko jedno jest zajęte, a dodatkowo zmniejszamy korki na drogach.	Instytut Polityk Publicznych	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>Będziemy też dążyć do aktywizacji społeczeństwa. Ważne jest, aby obywatele mieli świadomość, że sami również mogą prowadzić do zmiany na lepsze np. poprzez sumienną segregację śmieci czy ograniczenie emisji dwutlenku węgla.</p>
70.	" Będziemy dążyć do zapewnienia jak najszerszego dostępu do czystej wody" (s.7)	Proponujemy rozszerzyć zapis o dążenie do zapewnienia czystego powietrza. Szacuje się, iż zła jakość powietrza na świecie w ubiegłym roku spowodowała łącznie 6,7 miliona zgonów na świecie (https://www.stateofglobalair.org). Polska ma duże doświadczenie w budowaniu świadomości społecznej na temat zagrożenia, poparcia społecznego dla zmian w tym zakresie i budowania współpracy pomiędzy mieszkańcami i władzami na różnym szczeblu w celu osiągnięcia sukcesu.	"Będziemy dążyć do zapewnienia jak najszerszego dostępu do czystej wody i powietrza"	Fundacja EkoRozwoju	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>W brzmieniu:</p> <p>Będziemy dążyć do zapewnienia jak najszerszego dostępu do czystej wody i czystego powietrza.</p>

71.	"Chcemy zapewnić wsparcie regionalnych i lokalnych strategii rozwojowych skierowanych na wzrost gospodarczy". (s.17)	Proponujemy rezygnację z podkreślana idei "wzrostu gospodarczego", który jest zaprzeczeniem "zrównoważonego rozwoju". Coraz częściej w głównym nurcie dyskusji nad przyszłością podkreśla się nieadekwatność paradygmatu ciągłego wzrostu na planecie o ograniczonych zasobach, przewagę zyskuje rozwój jakościowy nad ilościowym.	Chcemy zapewnić wsparcie regionalnych i lokalnych strategii rozwojowych.	Fundacja EkoRozwoju	Uwaga odrzucona Wbrew twierdzeniom autora tej uwagi, wzrost gospodarczy nie jest zaprzeczeniem zrównoważonego rozwoju, a jego warunkiem i wsparciem – w szczególności gdy, sam jest zrównoważony.
72.	"Będziemy dążyć do zaangażowania się w planowanie rozwoju miast, w tym niskoemisyjnej infrastruktury transportowej, również poprzez ewentualne włączenie się w opracowywanie i wdrażanie systemów monitorowania ich rozwoju społeczno-	Proponujemy rozszerzyć zapis o wsparcie działań mających na celu rozwój infrastruktury niebiesko-zielonej. Infrastruktura ta powinna być traktowana co najmniej na równi z szarą, gdyż pełni funkcje adaptacyjne i mitygacyjne w dobie zmian klimatycznych. W szczególności drzewa jako kluczowy element zielonej infrastruktury powinny być objęte troską, gdyż w znaczący sposób podnoszą jakość życia w miastach, przynosząc policzalne korzyści https://www.itreetools.org	"Będziemy dążyć do zaangażowania się w planowanie rozwoju miast, w tym niskoemisyjnej infrastruktury transportowej oraz zielono-niebieskiej infrastruktury również poprzez ewentualne włączenie się w opracowywanie i wdrażanie systemów monitorowania ich rozwoju społeczno-gospodarczego".	Fundacja EkoRozwoju	Uwaga częściowo uwzględniona W brzmieniu: Będziemy dążyć do zaangażowania się w planowanie rozwoju miast, w tym niskoemisyjnej infrastruktury transportowej oraz zielono-niebieskiej infrastruktury, również poprzez włączanie się w opracowywanie i wdrażanie

	gospodarczego" (s.18)				systemów monitorowania rozwoju społeczno-gospodarczego.
73.	"Będziemy zwracać uwagę na kwestie związane z różnorodnością biologiczną, zasobami leśnymi, odnawialnymi źródłami energii i elektromobilnością". (s.20)	Proponujemy rozszerzenie zapisu o inne formy zrównoważonej mobilności, nie tylko elektromobilność. W dążeniu do zapewnienia zrównoważonej mobilności nie dąży się do przewagi jednej formy transportu nad innymi (nie ma dominacji jednego wybranego środka transportu np. samochodów). Ważne jest również sprzyjanie niskoemisyjnej mobilności aktywnej (gdzie do poruszania się używa własnych mięśni: chodzenie pieszo, jazda rowerem, hulajnogą, etc.).	"Będziemy zwracać uwagę na kwestie związane z różnorodnością biologiczną, zasobami leśnymi, odnawialnymi źródłami energii i zrównoważoną mobilnością (w tym min. aktywną, czy elektromobilnością)".	Fundacja EkoRozwoju	Uwaga częściowo uwzględniona W brzmieniu: Będziemy zwracać uwagę na kwestie związane z różnorodnością biologiczną, zasobami leśnymi, odnawialnymi źródłami energii, elektromobilnością i aktywną mobilnością.

74.	3.2.2.1. Edukacja	<p>Obserwując zmiany społeczne zachodzące w Polsce i na Świecie, jak również metody wykorzystywane do promowania różnych wartości, zauważamy jak ważnym staje się ochrona wszystkich grup zagrożonych wykluczeniem, nawet jeżeli w konkretnych sytuacjach, jedne z grup mają potrzeby większe od innych, ważnym wydaje się dla nas, tworzenie warunków sprzyjających poczuciu akceptacji u wszystkich z nich.</p>	<p>Szczególną uwagę poświęcimy wyrównywaniu dostępu do edukacji dziewczynek i młodych kobiet oraz osób z grup zagrożonych wykluczeniem bez względu na przyczynę wykluczenia, w tym szczególnie z uwagi na niepełnosprawność i osób wewnątrznie przesiedlonych i uchodźców.</p>	<p>Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Poland</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>W brzmieniu:</p> <p>Szczególną uwagę poświęcimy wyrównywaniu dostępu do edukacji dziewczynek i młodych kobiet oraz osób z grup zagrożonych wykluczeniem, w tym szczególnie z uwagi na niepełnosprawność, osób wewnątrznie przesiedlonych i uchodźców.</p>
75.	3.2.2.1. Edukacja	<p>Zwracamy uwagę na niski poziom świadomości społecznej w zakresie prawa humanitarnego i praw człowieka, dostrzegamy jak duży wpływ na jakość życia ma świadomość istnienia przyrodzonych i niezbywalnych praw, takich jak godność czy wolność. Edukacja w ich zakresie, szczególnie pozytywnie wpłynąć może na przemiany społeczne w rejonach objętych konfliktami zbrojnymi, świadomość podmiotowości w prawie międzynarodowym, w tym szczególnie prawie humanitarnym może być motorem bardzo pozytywnych zmian społecznych.</p>	<p>Będziemy wspierać edukację obywatelską i prawną w szkole, w tym inicjatywy dotyczące kształtowania „kultury pokoju”, co oznacza też wsparcie edukacji na obszarach objętych konfliktami, w tym szczególnie w zakresie prawa humanitarnego i praw człowieka, (...)</p>	<p>Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Poland</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>W brzmieniu:</p> <p>Będziemy wspierać edukację obywatelską w szkole, w tym inicjatywy dotyczące kształtowania „kultury pokoju”, co oznacza też wsparcie</p>

					edukacji na obszarach objętych konfliktami, w tym także w zakresie prawa humanitarnego i praw człowieka (...)
76.	3.2.2.2. Godna praca	Podobnie jak wyżej, zwracamy szczególną uwagę na dbałość o podejmowanie zagadnień wszystkich grup zagrożonych wykluczeniem, nawet jeżeli z punktu widzenia kryteriów ilościowych, część z grup wymaga rozwiązań bardziej kompleksowych. Popieramy dążenie do pełnej inkluzji społecznej.	Będziemy wspierać tworzenie nowych miejsc pracy oraz poprawę warunków zatrudnienia, ze szczególnym uwzględnieniem, osób zagrożonych wykluczeniem , sytuacji kobiet, osób młodych oraz osób z niepełnosprawnością.	Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Poland	Uwaga uwzględniona
77.	3.2.2.2. Godna praca	Jako szczególnie wymagające podkreślenia, wskazujemy prawo człowieka do godnego wynagrodzenia. Zgłaszamy zdecydowany sprzeciw, względem wyzysku pracowników, niezależnie od formy ich zatrudnienia/zaangażowania. Chcielibyśmy mieć pewność, że wszystkie miejsca pracy które powstaną w ramach programu, będą wiązały się z godnym i adekwatnym do wykonywanej pracy wynagrodzeniem.	Tworzenie godnych warunków pracy jest nierozdzielnie powiązane z przyjęciem przez przedsiębiorstwa odpowiedzialności za poszanowanie praw człowieka, również w zakresie prawa do godnego wynagrodzenia.	Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Poland	Uwaga uwzględniona

78.	3.2.2.3. Przedsiębiorczość	Propozycja wynika z trendu społecznego związanego z odróżnianiem klasycznych innowacji od innowacji społecznych. Jako bardzo pozytywne postrzegamy wyróżnianie projektów koncentrujących się na rozwiązywaniu problemów społecznych, w innowacyjny sposób. Uważamy że jest to szczególnie ważne, biorąc pod uwagę trudną w porównaniu ze start-upami komercyjnymi, sytuację start-upów społecznych.	Będziemy wspierali tworzenie i rozwój już istniejących centrów innowacji, nowoczesnych klastrów biznesowych, w tym szczególnie, zajmujących się tzw. innowacjami społecznymi.	Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Poland	Uwaga odrzucona: Zapis zbyt szczegółowy do ew. uwzględnienia w planach rocznych.
79.	5. EDUKACJA GLOBALNA I WOLONTARIAT	Jedną z coraz ważniejszych współzależności globalnych są wzajemne powiązania systemów prawnych. Przenikanie systemów prawnych oraz różnych przepisów i instytucji prawnych to temat skomplikowany, nawet dla prawników. Jednakże wzajemne powiązania systemów prawnych przynoszą też uniwersalne wartości, stające się obowiązującymi na całym świecie normami prawnymi. Takimi są właśnie prawa człowieka, skodyfikowane między innymi w Międzynarodowym Pakcie Praw Człowieka uchwalonym w ramach ONZ bądź w Europejskiej Karcie Praw Człowieka. Są one syntezą różnych kultur prawnych. Dodatkowo, prawa człowieka są kluczowe w edukacji każdego człowieka. Musimy dbać o to, aby wszyscy znali swoje prawa oraz systemy ich ochrony. Dostrzegamy, także w naszym kraju, bardzo niską edukację w tym zakresie, a co za tym idzie, bardzo słabe systemy ochrony praw człowieka. Dlatego uważamy, że w komentowanym projekcie powinno	Edukacja globalna to część kształcenia obywatelskiego i wychowania, która rozszerza ich zakres przez uświadamianie istnienia zjawisk i współzależności globalnych. Jej głównym celem jest przygotowanie odbiorców do stawiania czoła wyzwaniom dotyczącym całej ludzkości. Przez współzależności rozumiemy wzajemne powiązania i przenikanie systemów kulturowych, środowiskowych, ekonomicznych, społecznych, politycznych, technologicznych oraz prawnych, w szczególności w zakresie ochrony praw człowieka. Naszą misją jest dzielenie się wiedzą i doświadczeniem w wymiarze lokalnym i globalnym. Jednym z założeń edukacji globalnej jest tłumaczenie potrzeby wdrażania 17 Celów Zrównoważonego Rozwoju i uświadamianie ich znaczenia.	Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Poland	Uwaga uwzględniona

		uwzględnić się i bardziej uwypuklić podstawową edukację w zakresie praw człowieka i ich ochrony.			
80.	5. EDUKACJA GLOBALNA I WOLONTARIAT	<p>Propozycje zapisu motywujemy w szczególności, naszym doświadczeniem w zakresie efektywności edukacji nieformalnej, mając tutaj na względzie również utrwaloną praktykę Rady Europy za pośrednictwem European Youth Foundation (https://www.coe.int/en/web/european-youth-foundation/definitions). Uważamy formy edukacji prowadzone przez NGO za skuteczniejsze od form tradycyjnych, dlatego też zależy nam na ich podkreśleniu. Zgodnie z danymi gromadzonymi przez lata za pośrednictwem naszego stowarzyszenia, zauważamy że zajęcia i szkolenia prowadzone przez NGO w innowacyjnej formie warsztatowej, cieszą się większym zainteresowaniem i efektywności przekazywania wiedzy niż klasyczne zajęcia uniwersyteckie.</p>	<p>Działania będą kierowane do szerokiego grona odbiorców: dzieci, młodzieży i dorosłych w ramach różnych form edukacji, w tym edukacji nieformalnej realizowanej z udziałem organizacji pozarządowych, w szczególności poprzez zwiększanie kompetencji kadr dydaktycznych oraz edukatorów. Program będzie wzmacniał obecność edukacji globalnej, w tym edukacji klimatycznej na wszystkich szczeblach edukacji formalnej zgodnie z rozszerzoną podstawą programową, a także będzie promował jej obecność środowisku szkolnym i akademickim.</p>	<p>Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Poland</p>	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>Edukacja nieformalna może być prowadzona zarówno z udziałem NGO jak i bez ich udziału.</p>

81.	6.2.1.1 Współpraca z partnerami społecznymi	Za szczególnie cenne podkreślenia uważamy odróżnienie młodzieżowych organizacji pozarządowych od klasycznych organizacji pozarządowych, jest to szczególnie ważne biorąc pod uwagę często kompletnie różne modele i zakresy działalności, jak również szczególne potrzeby, niewystępujące w organizacjach osób starszych.	Partnerzy społeczni współpracy rozwojowej to organizacje pozarządowe, młodzieżowe organizacje pozarządowe , eksperci, akademicy, wolontariusze czy instytucje zaangażowane lub zainteresowane pomocą rozwojową, edukacją globalną, pomocą humanitarną oraz organizacje specjalizujące się w dziedzinach wchodzących w zakres tematyczny współpracy rozwojowej zdefiniowanej w ustawie o współpracy rozwojowej.	Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Poland	Uwaga odrzucona Młodzieżowe organizacje pozarządowe zasługują na takie samo traktowanie jak organizacje pozarządowe ludzi w średnim wieku oraz seniorów – nie należy żadnej z tych kategorii traktować odmiennie
82.	6.2.1.2.1 Współpraca z samorządami terytorialnymi	Chcielibyśmy podkreślić kluczowość ujmowania współpracy samorządów z NGO, jako skutecznej metody realizacji zadań publicznych. Projekty realizowane przez organizacje wyspecjalizowane, wiążą się zarówno z niższym kosztem jak również wyższą jakością wykonywanej pracy. Uważamy że dążenie do ciaśniejszej współpracy organizacji pozarządowych i samorządów, będzie stanowiło fundament kształtowania się społeczności przyszłości. Promocja aktywności społecznej powinna być zagadnieniem dla autorów wszelkich programów społecznych.	Szczególną rolę w systemie administracji publicznej odgrywają instytucje jednostek samorządu terytorialnego. Wspólne działania zmierzające do realizacji konkretnych zagadnień istotnych z punktu widzenia lokalnych społeczności są znakomitym sposobem przełamania stereotypów, barier i uprzedzeń. Mając tu na względzie również współpracę samorządów z organizacjami pozarządowymi.	Europejskie Stowarzyszenie Studentów Prawa ELSA Poland	Uwaga odrzucona Współpraca z organizacjami społecznymi opisana jest w pkt 6.2.1.1
83.	WSTĘP, str.4, akapit 3	zapis ograniczający się do „... oraz chrześcijańskich zasadach moralnych” zbyt wąsko określa całą paletę motywacji wszystkich Polaków	zmienić na zapis nawiązujący do Konstytucji RP: „... oraz uniwersalnych zasadach moralnych wywodzących się z chrześcijaństwa oraz innych źródeł”	CENTRUM FRANKOFONII INSTYTUCJONALNEJ	Uwaga częściowo uwzględniona W brzmieniu:

					<p>Polska współpraca na rzecz zrównoważonego rozwoju odzwierciedla wyznawane przez nas wartości, bazujące na idei sprawiedliwości i praworządności, demokratyzacji wzorców życia społecznego, solidaryzmu międzypokoleniowego oraz chrześcijańskich zasadach moralnych i etycznych oraz tych samych zasadach wywodzących się także z innych źródeł.</p>
84.	WSTĘP, str.4, akapit 3	zapis ograniczający się do „..... rozwojowi ideologii o charakterze totalitarystycznym” nie obejmuje również złych praktyk ukrytych pod fasadą demokracji	zmienić na: „..... rozwojowi ideologii i form rządzenia o charakterze totalitarystycznym”	CENTRUM FRANKOFONII INSTYTUCJONALNEJ	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>W brzmieniu:</p>

					<p>Nowy program współpracy rozwojowej potwierdza przywiązanie społeczeństwa do idei solidarności międzynarodowej i poczucia współodpowiedzialności za losy ludzkości oraz przeciwstawiania się rozwojowi ideologii o charakterze totalitarnym, a także przejawiających taki charakter form rządzenia i praktyk funkcjonowania społeczeństw.</p>
85.	WSTĘP, str.4, akapit 3	zapis ograniczający się do „..... organizacji międzynarodowych, a także Kościoła Katolickiego” nie uwzględnia chociażby pomocy kościołów protestanckich i NGO w czasie Stanu Wojennego	zmienić na; „..... organizacji międzynarodowych i pozarządowych, a także Kościoła Katolickiego i innych związków wyznaniowych ”	CENTRUM FRANKOFONII INSTYTUCJONALNEJ	<p>Uwaga częściowo uwzględniona</p> <p>Analogicznie do uwagi 44:</p>

					<p>Nowy program współpracy rozwojowej potwierdza przywiązanie społeczeństwa do idei solidarności międzynarodowej i poczucia współodpowiedzialności za losy ludzkości oraz przeciwstawiania się rozwojowi ideologii form rządzenia o charakterze totalitarnym. Pamięć o wsparciu ze strony innych państw, organizacji międzynarodowych, Kościoła Katolickiego innych Kościołów chrześcijańskich oraz innych związków wyznaniowych, jakiego Polacy doświadczyli w okresie reżimu komunistycznego, a następnie podczas transformacji ustrojowej i o</p>
--	--	--	--	--	---

					wymiernych efektach tego wsparcia, to ważna siła napędowa Polskiej pomocy. Zrównoważony i bezpieczny świat w
86.	WIZJA, str. 6, akapit 5	zapis jednoznacznie ograniczający się bez powodu do „.....10 partnerskich krajach priorytetowych” powoduje że wiele państw rozwijających się czuje się przez Polskę odrzucona	zmienić na: „ chcemy by nasze wsparcie odniosło jak największy efekt, dlatego uwzględniając możliwości finansowe Polski będziemy zmuszeni koncentrować środki na projektach w ograniczonej liczbie partnerskich krajów priorytetowych.”	CENTRUM FRANKOFONII INSTYTUCJONAL NEJ	Uwaga odrzucona Wyznaczanie krajów priorytetowych nie oznacza całkowitej rezygnacji ze współpracy rozwojowej w innych państwach.
87.	WIZJA, str.7, akapit 7	nie da się przekonać włączyć przedsiębiorców, a de facto też osób indywidualnych, we wsparcie finansowe pomocy rozwojowej bez stosownych zachęt.	dodanie na końcu akapitu następującego zdania: „ Dlatego będą prowadzone pilne prace legislacyjne zmierzające do uwzględnienia przepisach podatkowych, zaangażowania osób prawnych i fizycznych w finansowanie pomocy rozwojowej , w tym w ramach darowizn i przekazywania 1% podatku.”	CENTRUM FRANKOFONII INSTYTUCJONAL NEJ	Uwaga odrzucona Nie jest to kompetencja współpracy rozwojowej.
88.	PRIORYTETY, str.13, akapit 3, dz. 3.1	niespójność zapisu ” objęte europejską polityką sąsiedztwa, w tym kraje Partnerstwa Wschodniego oraz wybrane państwa z regionu Afryki Subsaharyjskiej” nie jest zgodny z charakterystykami opisanymi w kolejnych zdaniach	pozostawienie pierwszego zdania w postaci: ” Priorytetowymi partnerami Polskiej pomocy będą wybrane państwa.”	CENTRUM FRANKOFONII INSTYTUCJONAL NEJ	Uwaga niezrozumiała

		powodując niezrozumienie przez inne państwa powodów ich wykluczenia ze współpracy			
89.	PRIORYTETY, str.14, tiret 3, dz. 3.1	zapis „stała obecność dyplomatyczną lub konsularną w danym kraju” nie wykorzystuje wszystkich możliwości polskich struktur podatnika np. ZBH PAliH	zmienić na: „stała obecność w danym kraju polskich przedstawicielstw dyplomatycznych, konsularnych (w tym konsulatów honorowych) oraz innych agend rządowych”	CENTRUM FRANKOFONII INSTYTUCJONAL NEJ	Uwaga odrzucona Stała obecność dyplomatyczna lub konsularna jest kluczowa dla wzmocnienia potencjału <i>Polskiej pomocy</i> . Wybór krajów priorytetowych nie będzie oznaczał całkowitej rezygnacji ze współpracy rozwojowej w innych krajach.
90.	PRIORYTETY, str.14, tiret 5, dz. 3.1	zapis „doświadczenie” może prowadzić do zawężania perspektywy do dotychczasowych krajów i projektów	wykreślenie	CENTRUM FRANKOFONII INSTYTUCJONAL NEJ	Uwaga odrzucona To tylko jedno kryterium, jeśli kraj będzie spełniał wszystkie oprócz tego – nie będzie wykluczony.
91.	PRIORYTETY, str.14, tiret 6, dz. 3.1	rozszerzyć zapis, tym samym uwzględniając np. zbliżającą polską prezydencję OBWE (też prowadzi programy rozwojowe)	zmienić na: „spójność z działaniami Unii Europejskiej i innych organizacji	CENTRUM FRANKOFONII	Uwaga uwzględniona

			międzynarodowych, do których należy Polska,”	INSTYTUCJONALNEJ	
92.	PRIORYTETY, str.14, akapit 1, dz. 3.1	należy dookreślić ilość regionów geograficznych aby nie doszło zasklepienia się w jednym obszarze np. Partnerstwa Wschodniego	zmienić na: „ wyznaczy maksymalnie 10 krajów priorytetowych z co najmniej 3 regionów geograficznych.”.	CENTRUM FRANKOFONII INSTYTUCJONALNEJ	Uwaga odrzucona Europejska polityka sąsiedztwa zawiera, Partnerstwo Wschodnie, Afrykę Północną i wybierane kraje Bliskiego Wschodu oprócz tego wymieniona Afryka Subsaharyjska
93.	PRIORYTETY, str.16, akapit 2, dz. 3.2.1	zmienić zapis „osobom prześladowanym ze względu na religię lub wyznanie...” gdyż takie osoby stanowią tylko wycinek osób prześladowanych	zmienić na „....osobom prześladowanym ze względu na wyznanie lub inne przekonania ...”	CENTRUM FRANKOFONII INSTYTUCJONALNEJ	Uwaga częściowo uwzględniona W brzmieniu: Nasze działania będą zmierzały również do zapewnienia skutecznej ochrony osobom prześladowanym ze względu na religię, wyznanie, lub inne przekonania – zarówno poprzez udzielanie pomocy ofiarom tych

					prześladowań, jak i kierowanie wsparcia do rządów i instytucji walczących z ich przejawami i przyczynami.
94.	EDUKACJA str.25 akapit	brak jest mowy o kluczowym źródle naboru wykształconych wolontariuszy	dodać na końcu akapitu zdanie: „Dlatego działania promujące wolontariat pomocowy będą szczególnie prowadzone na uczelniach we współpracy z organizacjami studenckimi i kołami naukowymi.”	CENTRUM FRANKOFONII INSTYTUCJONALNEJ	Uwaga odrzucona Zapis ograniczający, zależy nam na jak najszerszym.
95.	NARZĘDZIA, str.29 akapit 2, dz. 6.2.1.2.1	za mało konkretnie o rozwoju współpracy na poziomie samorządów terytorialnych	dodanie na końcu akapitu zdań: „Dlatego będą wspierane działania zmierzające do nawiązywania współpracy bliźniaczej oraz przystępowania do międzynarodowych zrzeszeń społeczności lokalnych i regionalnych, z samorządami z państw z regionów wsparcia. Taka współpraca będzie też promowane poprzez Związek Województw RP, Unię Metropolii Polskich, Związek Miast Polskich, Związek Powiatów Polskich oraz Związek Gmin Wiejskich RP.”	CENTRUM FRANKOFONII INSTYTUCJONALNEJ	Uwaga odrzucona Zapis zbyt szczegółowy.

96.	NARZĘDZIA, str.30 akapit 1, dz. 6.2.1.3.	za mało konkretnie o rozwoju współpracy z sektorem prywatnym	dodać nowy akapit: „Współpraca z sektorem prywatnym będzie też realizowana za pośrednictwem organizacji przedsiębiorców, w tym Krajową Izbę Gospodarczą, Konfederację Lewiatan, Pracodawców RP oraz Business Center Club.”	CENTRUM FRANKOFONII INSTYTUCJONAL NEJ	Uwaga odrzucona Zapis zbyt szczegółowy.
97.	NARZĘDZIA, str.31 akapit 5, dz. 6.2.3.	należy podkreślić znaczenie przystąpienia do Afrykańskiego Banku Rozwoju, który to temat już pewnego czasu leży opracowany w MF, a także zajmowały się nim komisje Parlamentu RP.	rozszerzyć zdanie następująco: „Jesteśmy również otwarci na współpracę z innymi bankami wielostronnymi, w pierwszej kolejności Afrykańskiego Banku Rozwoju.”	CENTRUM FRANKOFONII INSTYTUCJONAL NEJ	Uwaga odrzucona Zbyt szczegółowy zapis na tym etapie
98.	NARZĘDZIA, str.32, dz. 6.2.4	nie została poruszona współpraca z innymi agencjami rządowymi odpowiedzialnymi za pomoc humanitarną i wsparcie rozwojowe, w szczególności z innych państw UE, mimo że MSZ robił spotkanie na ten temat	należałoby by dodać nowy dział: „Współpraca z agencjami pomocowymi z innych państw”	CENTRUM FRANKOFONII INSTYTUCJONAL NEJ	Uwaga odrzucona Zbyt ogólna, autor uwagi powinien ją rozbudować
99.	Str. 16 projektu „Wieloletniego programu (...)”	Aktualną treść :” Zagraniczni studenci na polskich uczelniach wyższych będą mieli dostęp do pomocy w formie stypendiów oraz zwolnień z opłat za naukę. Pomoc ta będzie dostępna dla obywateli wszystkich krajów rozwijających się, a w szczególności dla obywateli krajów priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej.	Zagraniczni studenci na polskich uczelniach będą mieli dostęp do pomocy w formie stypendiów oraz zwolnień z opłat za naukę. Pomoc ta będzie dostępna dla obywateli wszystkich krajów rozwijających się, a w szczególności dla obywateli krajów priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej. Należy mieć na uwadze, iż kryteria (w tym te odnoszące się do sytuacji materialnej) zwalniania cudzoziemców z opłat za studia ustalają uczelnie w sposób autonomiczny. Uruchamiane będą również dedykowane	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	Zapis uwzględniony w brzmieniu: Zagraniczni studenci na polskich uczelniach będą mieli dostęp do pomocy w formie stypendiów oraz zwolnień z opłat za naukę. Pomoc ta będzie dostępna dla obywateli wszystkich krajów rozwijających się, a w szczególności

			<p>programy stypendialne, które ułatwią studentom zdobycie wykształcenia i umiejętności, które będą mogli wykorzystać na rzecz poprawy warunków życia w swoich krajach.</p>		<p>dla obywateli krajów priorytetowych polskiej współpracy rozwojowej. Kryteria zwalniania cudzoziemców z opłat za studia ustalane są przez uczelnie w sposób autonomiczny. Uruchamiane będą również dedykowane programy stypendialne, które ułatwią studentom zdobycie wykształcenia i umiejętności, które będą mogli wykorzystać na rzecz poprawy warunków życia w swoich krajach.</p>
100.	Wstęp	<p>Zmiana zapisu: „Globalny kryzys wartości, efekty zmian klimatu czy dynamicznego przyrostu ludności w jednych, a silnego wyludnienia się w innych krajach rozwijających się, m.in. wskutek niekontrolowanej migracji ekonomicznej, wpływają w różnym stopniu na nas wszystkich.”</p>	<p>Globalny kryzys wartości, efekty zmian klimatu czy dynamiczne zmiany demograficzne w krajach rozwijających się (w tym niekontrolowane migracje ekonomiczne) wpływają w różnym stopniu na nas wszystkich.</p>	MSZ	Autopoprawka

Tabela II

LP	Uwagi, opinie, wyjaśnienia	Zgłoszone przez	Stanowisko MSZ
1.	Fundację WWF Polska cieszy fakt, że „Klimat i zasoby naturalne” są jednym z czterech głównych priorytetów tematycznych Wieloletniego Programu Współpracy Rozwojowej na lata 2021-2030 i że w związku z przekrojowością zjawiska Ministerstwo Spraw Zagranicznych będzie promowało uwzględnianie kwestii związanych z ochroną klimatu we wszystkich działaniach Polskiej pomocy. Pokazuje to wyjście MSZ naprzeciw globalnym wyzwaniom, które w przypadku braku podjęcia natychmiastowych działań na każdym poziomie, od lokalnego do globalnego, może przynieść katastrofalne skutki (IPCC 2018. Global Warming of 1.50C. Summary for Policymakers; IPBES 2019. The global assessment report on biodiversity and ecosystem services. Summary for policymakers).	WWF Polska	
2.	Rozumiejąc zaistniałe okoliczności i opóźnienia w przygotowaniu projektu Wieloletniego Programu Współpracy Rozwojowej w okresie trwających wyzwań związanych ze zmaganiem z pandemią COVID-19, uznajemy jednak wyjątkowo krótki okres trwania oficjalnych konsultacji społecznych dokumentu za nieadekwatny do objętości i wagi dokumentu oraz za niezgodny z zasadami konsultacji społecznych, które powinny trwać co najmniej 21 dni. Wyrażamy głęboką nadzieję, że konsultacje społeczne kolejnych kluczowych dokumentów resortu będą przebiegały z zachowaniem tego minimalnego czasu na złożenie uwag przez stronę społeczną.	WWF Polska	Minimalny termin dopuszczony przez Uchwałę Nr 190 Rady Ministrów Regulamin pracy Rady Ministrów wynikający z bezprecedensowej sytuacji związanej pandemią COVID-19.
3.	Dziękujemy za możliwość uczestniczenia we wcześniejszych konsultacjach nieformalnych Programu oraz za uwzględnienie w projekcie większości zapisów, które wówczas zgłosiliśmy. Oferujemy gotowość wsparcia merytorycznego, szczególnie w zakresie naszej wiedzy eksperckiej na temat ochrony środowiska naturalnego i klimatu, w przygotowaniu i konsultacji dokumentów w przyszłości.	WWF Polska	
4.	Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej (agencja nadzorowana przez MNISW) nie wnosi uwag co do istoty Wieloletniego programu współpracy rozwojowej na lata 2021-2030 i opisanych obszarów działań współpracy rozwojowej.	NAWA	
5.	Projekt wskazuje, iż pomoc stypendialna dla studentów oraz zwolnienie z opłat za naukę będzie dostępna dla obywateli wszystkich krajów rozwijających się: ustalenia dotyczące Programu stypendialnego im. S. Banacha, który od 2021 r. będzie realizowany przez Agencję w nowej formule, przewidują oferowanie wsparcia stypendialnego wyłącznie obywatelom określonej – wskazanej – grupie państw. Z punktu widzenia obszaru działania Agencji, proponowane w projekcie Wieloletniego programu brzmienie zapisu jest więc zbyt szerokie.	NAWA	Zakres geograficzny WPWR 2021-2030 dla pomocy stypendialnej jest szerszy niż zakres Programu stypendialnego im. S. Banacha. Uwzględnia zarówno inne programy stypendialne, jak i inne formy udzielania pomocy stypendialnej, raportowane w ramach Polskiej współpracy rozwojowej.

			Zakres geograficzny Programu stypendialnego im. S. Banacha zostanie uszczegółowiony w Planie rocznym współpracy rozwojowej.
6.	W opinii Agencji, realizowany przez nią program stypendialny można uznać za instrument realizacji jedynie jednego ze wskazanych priorytetów polskiej pomocy rozwojowej, tj. Równości szans – Edukacja. Pozostaje priorytety (Pokój, sprawiedliwość i silne instytucje, Zdrowie, Klimat i zasoby naturalne, również Priorytety przekrojowe), związane z wybranymi Celami Zrównoważonego Rozwoju opisanymi w Agendzie 2030, nie wpisują się w cel oraz postać tej formy wsparcia.	NAWA	Pomoc stypendialna dla zagranicznych studentów na polskich uczelniach wyższych będzie realizowana w ramach priorytetu Edukacja. Kwestie wskazane w priorytetach przekrojowych będą uwzględniane w miarę możliwości we wszystkich działaniach Polskiej pomocy.
7.	Negatywnie oceniamy nadzwyczaj krótki okres trwania oficjalnych konsultacji. Należy docenić możliwość dyskusji nad projektem Programu w nieformalnych konsultacjach z partnerami społecznymi w I połowie roku niemniej nie tłumaczy to tak skrajnie krótkiego terminu na składanie uwag w konsultacjach formalnych niezgodnego z zasadami konsultacji społecznych - co do zasady czas zbierania opinii obywateli winien wynosić co najmniej 21 dni – tak, by obywatele mieli czas, by zaznajomić się z konsultowanymi dokumentami.	Grupa Zagranica	Minimalny termin dopuszczony przez Uchwałą Nr 190 Rady Ministrów Regulamin pracy Rady Ministrów wynikający z bezprecedensowej sytuacji związanej pandemią COVID-19.
8.	Doceniamy uwzględnienie w projekcie wielu zapisów, które zgłaszaliśmy na etapie konsultacji nieformalnych min. w zakresie edukacji globalnej, uwzględnienia i opisanie priorytetów przekrojowych tj. ochrony klimatu oraz równości szans kobiet i mężczyzn oraz odwołaniu się do standardów odpowiedzialności społecznej i środowiskowej we współpracy z sektorem prywatnym i MDBs.	Grupa Zagranica	
9.	Grupie Zagranica nie są znane długoterminowe plany Ministerstwa wobec Fundacji Solidarności Międzynarodowej (FSM). Nie mamy w tym miejscu konkretnej uwagi natomiast biorąc pod uwagę zapisy z bieżącego WPWR „(...) Fundacja Solidarności Międzynarodowej zajmuje szczególne miejsce w systemie polskiej współpracy rozwojowej (...)” powstaje pytanie dlaczego w części dot. partnerów (pkt. 6.2 projektu, od str. 28) o FSM nie ma żadnej wzmianki. Będziemy wdzięczni za wyjaśnienie w tej sprawie.	Grupa Zagranica	Komentarz uwzględniony. W brzmieniu: Do rozdziału : 6.2. Partnerzy Efektywność i skuteczność współpracy rozwojowej jest możliwa tylko przy założeniu partnerstwa różnych podmiotów. Partnerami polskiej

			współpracy rozwojowej są m.in.: administracja publiczna, samorządy, Fundacja Solidarności Międzynarodowej, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytuty badawcze. Katalog ten jest otwarty i pozwala na identyfikowanie nowych możliwości.
10.	W projekcie znalazł się zapis o tworzeniu warunków do rozwoju potencjału NGO („(...) W ramach Wieloletniego programu współpracy rozwojowej na lata 2021-2030 podjęte zostaną działania zmierzające do tworzenia warunków do rozwoju potencjału organizacji pozarządowych w obszarze współpracy rozwojowej (...)). Apelujemy o doprecyzowanie i wskazanie konkretnych działań, które będą podjęte w tym zakresie na poziomie tworzenia planów rocznych współpracy rozwojowej, w tym planu na rok przyszły.	Grupa Zagranica	W planach operacyjnych
11.	Nasza uwaga dotyczy zarówno zagrożeń pożarowych jak i innych zagrożeń cywilizacyjnych.	Związek Ochotniczych Straży Pożarnych RP	
12.	Dokument WPWR będzie z pewnością tłumaczony na inne języki (niekonieczne przez MSZ) i studiowany w innych krajach, w szczególności krajach-beneficjantach pomocy. W związku z powyższym, jego zapisy muszą być zrozumiałe przez osoby i podmioty z innych realiów politycznych, kulturowych, religijnych czy społecznych. M.in. powinien być tak zredagowany pod kątem odbiorcy globalnego, by szedł w parze ze zgłoszeniem kandydatury min. Michała Kurtyki na Sekretarza Generalnego OECD.	Centrum Frankofonii Instytucjonalnej	Bierzemy pod uwagę tłumaczenie Programu na inne języki.
13.	W dokumencie praktycznie nie ma odniesień do pandemii COVID-19 – największej tragedii jak spotkała Świat od czasów II Wojny Światowej, którą będziemy żyli jeszcze przez lata i która może się okazać głównym źródłem potrzeb pomocowych.	Centrum Frankofonii Instytucjonalnej	Odniesienia do COVID-19 znajdują się w pierwszych akapitach programu, bardziej szczegółowo uwzględniane są w planach rocznych i działaniach Polskiej pomocy
14.	Pragnę zwrócić Państwa uwagę na problem braku świadomości występowania chorób cywilizacyjnych wśród dorosłych mieszkańców państw rozwijających się. Choroby sercowo-naczyniowe stanowią	Stowarzyszenie Leczymy z Misją	Dziękujemy za konstruktywny komentarz, który będzie pomocny przy

	<p>najczęstszą przyczynę śmierci na świecie[1]. Łącznie z innymi chorobami przewlekłymi są odpowiedzialne za ponad 50% zgonów w krajach rozwijających się [2]. Same kraje rozwijające się zauważają, jak przeważającym i kosztownym problemem stają się w ich społeczeństwach choroby tzw. cywilizacyjne jak nadciśnienie tętnicze i cukrzyca[3][4]. Dla przykładu, prawie 88% kenijczyków nie miało nigdy w życiu wykonanego testu poziomu cukru we krwi, które jest podstawowym badaniem w wykrywaniu cukrzycy[5][6]. W związku z powyższym argumentami, proponuję uwzględnienie w Wieloletnim Programie Pomocy Rozwojowej edukacji higieniczno-prewencyjnej nie tylko wśród dzieci i młodzieży, ale również wśród osób dorosłych. Takie działania pozwolą zmniejszyć liczbę chorych na choroby przewlekłe i ich powikłań, a przez to odciążą systemy ochrony zdrowia w krajach objętych Programem.</p> <p>Bibliografia</p> <p>[1]Prevention of cardiovascular disease in developing countries [2]Combating chronic disease in developing countries [3]Chronic diseases in developing countries [4]https://dphu.org/uploads/attachements/books/books_976_0.pdf [5]KENYA NATIONAL GUIDELINES FOR CARDIOVASCULAR DISEASES MANAGEMENT [6] Non-communicable diseases surveillance: overview of magnitude and determinants in Kenya from STEPwise approach survey of 2015</p>		opracowywaniu planów operacyjnych.
--	--	--	------------------------------------